

Justitieutskottets betänkande 2023/24:JuU19

Unga lagöverträdare

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkanden om unga lagöverträdare, bl.a. med hänvisning till pågående utrednings- och beredningsarbete.

I betänkandet finns totalt elva reservationer (S, V, C, MP).

Behandlade förslag

Cirka 30 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Utskottets överväganden	7
Frihetsberövanden	7
Brottsförebyggande arbete	15
Ungdomsdomstolar	28
Påföljder	32
Medicinska åldersbedömningar	38
Motioner som bereds förenklat	41
Reservationer	42
1. Tidsgräns för häktning av barn, punkt 1 (V)	42
2. Särskilda ungdomshem, punkt 2 (V)	43
3. Placering av barn i polisarrester, punkt 3 (V)	44
4. Lättade sekretessregler, punkt 4 (S)	44
5. Lättade sekretessregler, punkt 4 (C)	45
6. Kraftsamling för barn och unga, punkt 5 (MP)	46
7. Informationskampanjer för att stoppa nyrekryteringen , punkt 6 (V) ...	46
8. Projekt mot nyrekrytering av barn och unga, punkt 7 (V)	47
9. Ny frihetsberövande påföljd för unga , punkt 10 (S)	48
10. Utslussning från slutna ungdomsvård, punkt 11 (MP)	48
11. Medicinska åldersbedömningar , punkt 12 (MP)	49
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	51
Motioner från allmänna motionstiden 2023/24	51
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	54

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Frihetsberövanden

1. Tidsgräns för häktning av barn

Riksdagen avslår motion

2023/24:436 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 11.

Reservation 1 (V)

2. Särskilda ungdomshem

Riksdagen avslår motion

2023/24:436 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 12.

Reservation 2 (V)

3. Placering av barn i polisarrester

Riksdagen avslår motion

2023/24:436 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 13.

Reservation 3 (V)

Brottsförebyggande arbete

4. Lättade sekretessregler

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:2482 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 52 och

2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 23 och 43.

Reservation 4 (S)

Reservation 5 (C)

5. Kraftsamling för barn och unga

Riksdagen avslår motion

2023/24:2669 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 13 och 14.

Reservation 6 (MP)

6. Informationskampanjer för att stoppa nyrekryteringen

Riksdagen avslår motion

2023/24:2322 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 3.

Reservation 7 (V)

7. Projekt mot nyrekrytering av barn och unga

Riksdagen avslår motion

2023/24:2322 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkandena 4 och 5.

Reservation 8 (V)

8. Strategi för samverkan

Riksdagen avslår motion

2023/24:1723 av Lena Johansson (S).

*Ungdomsdomstolar***9. Ungdomsdomstolar**

Riksdagen avslår motion

2023/24:2416 av Cecilia Engström (KD).

*Påföljder***10. Ny frihetsberövande påföljd för unga**

Riksdagen avslår motion

2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 84.

Reservation 9 (S)

11. Utslussning från slutna ungdomsvård

Riksdagen avslår motion

2023/24:2669 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 137.

Reservation 10 (MP)

*Medicinska åldersbedömningar***12. Medicinska åldersbedömningar**

Riksdagen avslår motion

2023/24:2452 av Annika Hirvonen m.fl. (MP) yrkande 6.

Reservation 11 (MP)

*Förenklad beredning***13. Motioner som bereds förenklat**

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 16 april 2024

På justitieutskottets vägnar

Richard Jomshof

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Richard Jomshof (SD), Ardalan Shekarabi (S), Louise Meijer (M), Adam Marttinen (SD), Mikael Damsgård (M), Anna Wallentheim (S), Katja Nyberg (SD), Charlotte Nordström (M), Gudrun Nordborg (V), Torsten Elofsson (KD), Ulrika Liljeberg (C), Pontus Andersson Garpvall (SD), Rasmus Ling (MP), Martin Melin (L), Sanna Backeskog (S), Lars Isacsson (S) och Marcus Wennerström (S).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet 25 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24. Motionsyrkandena rör unga lagöverträdare och tar upp frågor om frihetsberövanden, brottsförebyggande arbete, ungdomsdomstolar, påföljder och medicinska åldersbedömningar. Yrkandena finns i bilaga 1. Av dessa yrkanden behandlas nio förenklat eftersom de tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden. Dessa yrkanden finns i bilaga 2.

Utskottets överväganden

Frihetsberövanden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om tidsgräns för häktning av barn, särskilda ungdomshem och placering av barn i polisarrest. Jämför reservation 1 (V), 2 (V) och 3 (V).

Motionerna

Tidsgräns för häktning av barn

I kommittémotion 2023/24:436 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 11 anser motionärerna att regeringen ska återkomma med förslag till lagstiftning som innebär att den längsta sammanhängande tiden för häktning av barn under 18 år ska vara 30 dagar.

Särskilda ungdomshem

I kommittémotion 2023/24:436 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 12 begär motionärerna ett tillkännagivande om att barn under 18 år som häktas ska placeras på särskilda ungdomshem i stället för i häkten. Enligt motionärerna ska barn under 18 år inte isoleras på det sätt som förekommer idag.

Placering av barn i polisarrest

I kommittémotion 2023/24:436 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 13 anför motionärerna att regeringen ska återkomma med ett förslag som innebär att barn under 18 år inte får placeras i polisarrest. Enligt motionärerna bör den som är under 18 år placeras under bevakning i ett förhørsrum eller något liknande utrymme. Om detta inte är möjligt bör barnet placeras i ett särskilt ungdomshem i stället för i en arrest.

Bakgrund

Anhållande och häktning av barn

De grundläggande förutsättningarna för att rätten ska få häkta en misstänkt anges i 24 kap. 1–3 §§ rättegångsbalken. Om det finns skäl att häkta någon får denne också anhållas efter beslut av åklagaren (24 kap. 6 §). Frågan om det är möjligt att anhålla en misstänkt hänger alltså samman med om det finns förutsättningar för häktning. När det gäller unga framgår det av 23 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL) att den

som inte har fyllt 18 år får anhållas eller häktas endast om det finns synnerliga skäl. Bestämmelsen innebär att barn endast får häktas i undantagsfall. Frågan om det finns synnerliga skäl för häktning bedöms med hänsyn främst till den misstänktes ålder och brottslighetens allvar. Även styrkan av de särskilda häktningsskälen är av betydelse.

Av 24 kap. 4 § rättegångsbalken framgår det att om det på grund av den misstänktes ålder kan befaras att häktning skulle komma att medföra allvarligt men för den misstänkte, får häktning endast ske om det är uppenbart att betryggande övervakning inte kan ordnas. Sådan betryggande övervakning kan t.ex. vara att socialnämnden med stöd av lagen (1990:52) om vård av unga, förkortad LVU, fattar beslut om placering av barnet på en institution som drivs av Statens institutionsstyrelse (Sis).

Från och med den 1 juli 2021 gäller en tidsgräns för häktning (24 kap. 4 a § rättegångsbalken och 23 a § LUL) som innebär att en misstänkt som inte har fyllt 18 år när häktningsbeslutet verkställts får vara berövad friheten som häktad under en sammanhängande tid om högst tre månader fram till dess att åtal väcks. Om det finns synnerliga skäl får rätten på begäran av åklagaren besluta att tiden får överskridas. Vid samma tillfälle infördes också en bestämmelse i häkteslagen (2010:611) om att den som är under 18 år och intagen i häkte ska ha rätt att vistas med personal eller någon annan under minst fyra timmar varje dag (2 kap. 5 a §). Syftet är att minska isoleringen av barn.

Förvar av barn i polisarrester

Huvudregeln är att den som är gripen eller anhållen ska tas i förvar (24 kap. 22 § första stycket rättegångsbalken). Med förvarstagande avses normalt placering i polisarrest. Från och med den 1 juli 2021 gäller enligt 6 a § LUL att den som inte har fyllt 18 år och är gripen eller anhållen får hållas i förvar i polisarrest endast om det är absolut nödvändigt. Detta innebär att barn endast bör placeras i polisarrest i undantagsfall (prop. 2019/20:129).

Att barn under 15 år inte får tas i förvar framgår av 35 § LUL.

Effektivare hantering av häktningar och minskad isolering

I proposition 2019/20:129 Effektivare hantering av häktningar och minskad isolering under skälen för regeringens förslag anges bl.a. att en person som är misstänkt för brott är häktad är många gånger en förutsättning för att brottet ska kunna utredas och lagföras. Det kan även finnas behov av att hindra den misstänkte att begå nya brott eller att hålla sig undan lagföring. I vissa fall krävs att häktningen är långvarig. Längre häktningstider förekommer framför allt vid allvarliga brott som tar lång tid att utreda (s. 18–19). Samtidigt anför regeringen att häktning innebär ett stort intrång i den personliga integriteten och utgör en psykisk påfrestning för den enskilde. Inte minst gäller detta vid häktningar som pågår under lång tid och särskilt när den häktade inte har fyllt

18 år, dvs. är ett barn. I fall då häktning är nödvändigt är det därför angeläget att tiden som den misstänkte är frihetsberövad är så kort som möjligt (s. 19).

Vidare anger regeringen att en förutsättning för att införa tidsgränser är att de är väl avvägda. Svårigheten är att åstadkomma en rimlig avvägning mellan å ena sidan behovet av att förhindra de allra längsta häktningstiderna och å andra sidan vikten av att inte försämra vare sig förutsättningarna för utredningsarbetet eller möjligheten till lagföring (s. 19). I betänkandet Färre i häkte och minskad isolering (SOU 2016:52) föreslås att en misstänkt som är under 18 år som utgångspunkt får vara häktad under en sammanhängande tid om högst tre månader fram till dess att åtal har väckts. Nästan alla remissinstanser tillstyrkte eller hade inga invändningar mot de föreslagna tidsgränserna. Barnombudsmannen och Stockholms universitet (Juridiska fakulteten) anser dock att gränsen för barn bör vara 30 dagar i stället för tre månader, med hänvisning till de krav som barnkonventionen ställer upp och de uttalanden som har gjorts av Barnrättskommittén. I barnkonventionen finns inget krav på att ett barn endast får vara frihetsberövat i 30 dagar, utan det som anges där är att ett frihetsberövande av ett barn ska ske för kortast lämpliga tid (se nedan). Däremot har Barnrättskommittén rekommenderat att ett barn ska åtalas och ställas inför rätta tidigare än 30 dagar efter det att frihetsberövandet började. Regeringen anför att kommitténs rekommendationer visserligen kan tjäna som stöd och ge viss vägledning för tolkning och tillämpning av barnkonventionen, men är ingen rättskälla och är inte juridiskt bindande för konventionsstaterna (prop. 2017/18:186 s. 79 f. och 91). Regeringen konstaterar att det således inte finns något konventionsrättsligt hinder mot den tid om tre månader som utredningen föreslår. En tidsgräns på 30 dagar skulle drabba ungefär hälften av alla häktade barn. Ett så pass långtgående förslag riskerar enligt regeringen att ha en negativ inverkan på förutsättningarna att utreda och lagföra brott som begås av barn och som är av allvarligt slag. Även om det är mycket angeläget att barn är häktade under så kort tid som möjligt kan en sådan ordning inte godtas enligt regeringen (s. 20).

Häktning mot bakgrund av barnkonventionen

Barnkonventionen har getts ställning som svensk lag genom lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 2020, se lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Utöver barnkonventionens grundläggande principer finns två särskilda artiklar som reglerar den straffrättsliga processen och kriminalvård för unga lagöverträdare. Artikel 37 anger under vilka förutsättningar som ett barn får frihetsberövas och hur barnet i sådana fall ska behandlas. Gripande, anhållande, häktning eller fängslande av ett barn ska ske i enlighet med lag och får endast användas som en sista möjlig utväg och för kortast lämpliga tid. Häktning av barn ska undvikas i så stor utsträckning som möjligt. Artikel 40 tar i sin tur upp vilka rättigheter som tagits fram för ett barn som misstänkts, åtalats eller bedömts skyldigt för brott och att varje stat som

antagit bestämmelserna ska ha ett rättssystem som verkar för rehabilitering av den unge och dess anpassning till samhället.

Åklagarmyndighetens årsredovisning

Av Åklagarmyndighetens årsredovisning 2023 framgår det att 10 022 personer var häktade under 2023 (s. 52). Av de häktade var 334 under 18 år när häktningen påbörjades, vilket innebär en ökning med 42 procent eller 140 fler häktade än 2022 och en ökning med 174 fler häktade i förhållande till 2021. Antalet häktade barn är något osäkert eftersom det förekommer att en misstänkts ålder justeras till att vara 18 år eller äldre under domstolsprövningen. Andelen unga häktade i förhållande till samtliga häktade var under året omkring 3 procent, vilket är en ökning i förhållande till 2022 då andelen var omkring 2 procent, tidigare år har andelen varit mellan 1,6 och 1,9 procent (s. 54).

Av årsredovisningen framgår det vidare att 327 av de unga som häktades hade restriktioner under i vart fall en del av häktningstiden. Det motsvarar 98 procent av de häktade i denna grupp, vilket är samma andel som 2022 men en viss ökning i förhållande till 2021 och 2020 (97 respektive 94 procent). Den höga andelen unga som får restriktioner förklaras med att ungdomar endast i undantagsfall blir häktade för annat än mycket allvarlig brottslighet där det finns en överhängande risk för att de annars försvårar brottsutredningen (s. 54).

Vidare framgår det att det under 2023 var 218 personer under 18 år som var häktade längre tid än 30 dagar, vilket utgör 65 procent av det totala antalet unga häktade. Enligt Åklagarmyndigheten är detta en kraftig ökning i såväl antal som andel jämfört med 2022 och 2021 då 96 personer (50 procent) respektive 74 personer (46 procent) var häktade längre tid än 30 dagar. En förklaring till den kraftiga ökningen är med hög sannolikhet att unga i ökad utsträckning dras in i organiserad brottslighet av allvarligt slag, en typ av brottslighet som typiskt sett är svårutredd, kräver lång utredningstid och ofta föranleder huvudförhandlingar som pågår under lång tid (s. 55).

Av de 218 barn som var häktade i mer än 30 dagar hade 210 barn restriktioner under 31 dagar eller längre, vilket är en ökning i antal från 2022 (95 personer), men en något mindre andel. Åklagaren har möjlighet att medge undantag från beslutade restriktioner. Det kan t.ex. innebära tillstånd att ta emot telefonsamtal och besök, tillstånd att vistas tillsammans med en viss annan häktad person, s.k. samsittning, eller tillstånd att vistas gemensamt med andra häktade. Särskilt om den häktade är ung brukar undantag medges, bl.a. i form av övervakade telefonsamtal eller besök för att möjliggöra kontakter med föräldrar och andra närstående. Av de 210 ungdomar som varit häktade med restriktioner i mer än 30 dagar har alla utom en, enligt vad som kan utläsas av diarieföringen, beviljats något eller några undantag från restriktionerna (s. 55).

Beslut om att en häktad ungdom som har restriktioner ändå ska få tillstånd att vistas tillsammans med någon annan häktad person, s.k. samsittning, har fattats för 234 (139 året innan) personer (s. 56).

Av de personer under 18 år som varit häktade med restriktioner i mer än 30 dagar har 82 procent fått tillstånd till samsittning eller gemensam vistelse enligt vad som kunnat utläsas av diarieföringen, vilket är en något mindre andel än 2022 och en tydligt mindre andel jämfört med 2021, 85 respektive 94 procent (s. 56).

Häktningstider och användning av restriktioner

I Åklagarmyndigheten rapport Häktningstider och användning av restriktioner m.m. – Redovisning av ett myndighetsgemensamt regeringsuppdrag (Ju2023/01342) framgår följande om häktningstider för barn (s. 16):

Häktningstiderna för barn har en tydligt ökande trend de senaste åren, där den genomsnittliga häktningstiden 2023 mer än fördubblats sedan januari 2018. Den genomsnittliga häktningstiden för barn började minska i september 2021 och fortsatte följa denna nedåtgående trend fram till mars 2023 där trenden bröts och häktningstiderna återigen började öka kraftigt, särskilt gällande tider överskridande tre månader. Antalet barn som sitter häktade över tre månader är från september 2023 fler än antalet barn som sitter häktade högst en månad. Andelen häktade barn som åtalats inom 3 månader har också minskat under perioden 2019-november 2023.

Kriminalvårdens årsredovisning

I Kriminalvårdens årsredovisning för 2023 redovisas myndighetens arbete med isoleringsbrytande åtgärder för barn och ungdomar i häkte. Av årsredovisningen framgår följande (s. 22):

Därutöver visade Kriminalvårdens mätningar fortsatt otillfredsställande resultat i det isoleringsbrytande arbetet, trots att åtgärder genomfördes för att öka tiden. Knappt hälften av de intagna fick minst två timmars isoleringsbrytande åtgärder och endast 57 procent av barnen i häkte fick de lagstadgade fyra timmarna per dygn. En kraftig ökning av antal häktade barn i kombination med ett ansträngt beläggnings- och bemanningsläge samt lokalbrist bedöms vara de bakomliggande orsakerna.

Pågående arbete

Utökade möjligheter att använda tvångsmedel mot barn och unga

I juni 2023 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att överväga en rad åtgärder i syfte att stärka de brottsbekämpande myndigheternas möjligheter att förhindra, utreda och lagföra brott som begås av unga (dir. 2023:102).

Av kommittédirektivet framgår att det i utredarens uppdrag bl.a. ingår att analysera behovet av att kunna anhålla och häkta brottsmisstänka personer som inte har fyllt 18 år i fler fall än i dag. Vidare ska utredaren utifrån behovsanalysen se över de rättsliga förutsättningarna för anhållande och

häktning av personer som inte har fyllt 18 år och då särskilt kravet på synnerliga skäl och ta ställning till om reglerna behöver ändras eller kompletteras i något avseende (s. 6).

I uppdraget ingår även att analysera möjligheten för polisen att hålla kvar brottsmisstänka barn och unga. Utredaren ska analysera om de rättsliga förutsättningarna och tidsgränsen för kvarhållande av brottsmisstänkta barn och unga är ändamålsenliga i de fall kvarhållandet sker i syfte att överlämna dem till föräldrarna, annan vårdnadshavare, en tjänsteman inom socialtjänsten eller någon annan lämplig vuxen person samt ta ställning till om lagstiftningen bör ändras på något sätt. Utredaren ska oavsett ställningstagande lämna författningsförslag som möjliggör kvarhållande av unga brottsmisstänkta i fler fall och under längre tid än vad som är möjligt i dag (s. 7).

Vidare ska utredaren analysera behovet av att använda hemliga tvångsmedel mot brottsmisstänkta personer som inte har fyllt 15 år och föreslå hur en ordning bör utformas som innebär att det blir möjligt att använda hemliga tvångsmedel mot personer som inte har fyllt 15 år och som begår grova brott (s. 8).

Utredaren ska bedöma hur förslagen förhåller sig till regeringsformen och Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter inklusive barnkonventionen. Utredaren ska även redovisa vilka konsekvenser som de förslag som lämnas har ur ett barnrättsperspektiv samt ur ett jämställdhetsperspektiv (s. 22).

Uppdraget ska redovisas senast den 20 december 2024.

Tidigare riksdagsbehandling

Tidsgräns för häktning av barn

Vid beredningen av proposition 2019/20:129 Effektivare hantering av häktningar och minskad isolering behandlade utskottet två yrkanden om att den längsta sammanhängande tid för häktning av barn under 18 år ska vara 30 dagar och inte tre månader (2020/21:JuU43 s. 21f.). Utskottet anförde följande om tidsgränser för häktning av barn:

Utskottet anser i likhet med regeringen att det finns anledning att införa en tidsgräns för häktningar av barn om tre månader. En häktning innebär ett stort intrång i den personliga integriteten och en psykisk påfrestning för den enskilde, och detta gäller särskilt för den som är under 18 år. Som anförs i 23 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL) får den som inte har fyllt arton år häktas endast om det finns synnerliga skäl. Det är enligt utskottet också angeläget att barn är frihetsberövade i häkte under kortast möjliga tid. Som framgår av propositionen var det under 2019 dessutom endast 8 av totalt 71 barn som var häktade i mer än tre månader innan ett beslut om åtal fattades. Mot denna bakgrund anser utskottet att förslaget om en tidsgräns för häktning av barn om tre månader utgör en rimlig avvägning mellan å ena sidan behovet av att förhindra de allra längsta häktningstiderna och å andra sidan vikten av att inte försämrare vare sig förutsättningarna för utredningsarbetet eller möjligheten till lagföring.

Det kan, som Åklagarmyndigheten och flera andra remissinstanser också påpekat, inte uteslutas att skillnaden mellan tidsgränser för häktning för vuxna respektive för barn kan utgöra ett incitament för äldre kriminella att utnyttja och förmå personer som är under 18 år att begå eller ta på sig skulden för allvarliga brott. Denna risk kan dessutom förväntas öka med en större skillnad i tidsgränser. Samtidigt kan konstateras att det redan i dag ställs krav på synnerliga skäl för att barn över huvud taget ska få häktas. Som bl.a. Uppsala tingsrätt lyfter fram utgör också skillnader i påföljder mellan unga och äldre lagöverträdare troligen ett betydligt större incitament. Mot denna bakgrund, och med hänsyn till den påfrestning det innebär för barn att vara häktade, anser utskottet i likhet med de flesta remissinstanser att det, oavsett det eventuella incitament skillnaderna i tidsgränser kan utgöra, inte finns skäl att förlänga eller slopa den föreslagna tidsgränsen för häktning av barn. I detta sammanhang noterar utskottet också det uppdrag som regeringen gett till en särskild utredare att ta fram en skärpt straffrättslig reaktion mot dem som involverar unga i kriminalitet.

Utskottet instämmer vidare i regeringens uppfattning att en tidsgräns om 30 dagar, som föreslås av bl.a. Barnombudsmannen, är alltför långtgående och skulle riskera att ha en negativ inverkan på föresättningsarna att utreda och lagföra allvarliga brott som begås av barn. Även om det är mycket angeläget att barn är häktade så kort tid som möjligt kan en sådan ordning därför inte godtas.

Utskottet tillstyrkte regeringens förslag och avstyrkte motionsyrkandena. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2020/21:244).

Särskilda ungdomshem

Utskottet behandlade i samma betänkande även två yrkanden om att barn under 18 år ska placeras på särskilda ungdomshem i stället för i häkten (2020/21:JuU43 s. 40 f.). Utskottet anförde att förslaget att barn i häkte ska ha rätt att vistas med personal eller någon annan minst fyra timmar om dagen kan antas minska skadeverkningarna eftersom isoleringen bryts. Bl.a. mot den bakgrunden var utskottet inte berett att ta några sådana initiativ som efterfrågades och avstyrkte yrkandena. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2020/21:244).

Förvar av barn i polisarrest

I samma betänkande antogs bl.a. regeringens förslag om att den som inte har fyllt 18 år och är gripen eller anhållen får hållas i förvar i polisarrest endast om det är absolut nödvändigt. Utskottet avstyrkte då även yrkanden om att barn under 18 aldrig ska få placeras i polisarrest (2020/21:JuU43 s. 29). Utskottet ansåg att det bör införas en bestämmelse som anger att den som inte har fyllt 18 år och är gripen eller anhållen får hållas i förvar i polisarrest endast om det är absolut nödvändigt, vilket innebär att barn endast i undantagsfall bör placeras i polisarrest. Enligt utskottets mening vore det givetvis att föredra att barn aldrig hålls i förvar i polisarrest, däremot kan det inte uteslutas att det i ett enskilt fall kan uppstå ett sådant behov. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2020/21:244).

Utskottets ställningstagande

Att vara häktad innebär ett stort intrång i den personliga integriteten och en psykisk påfrestning för den enskilde, och detta gäller särskilt för den som är under 18 år. Inte minst gäller detta i de fall då den häktades kontakter med omvärlden är inskränkta genom restriktioner. Som anförs i 23 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL) får den som inte har fyllt 18 år häktas endast om det finns synnerliga skäl. Det är enligt utskottet också angeläget att barn är frihetsberövade i häkte under kortast möjliga tid. Barn och unga dras i allt högre utsträckning in i organiserad brottslighet av allvarligt slag, en typ av brottslighet som typiskt sett är svårutredd, vilket kräver lång utredningstid och ofta föranleder huvudförhandlingar som pågår under lång tid. Skyddet för grundläggande fri- och rättigheter för barn och unga ska enligt utskottet alltid beaktas. Samtidigt måste hänsyn tas till intresset av att effektivt kunna förhindra, utreda och lagföra brott.

Som utskottet tidigare anfört är en tidsgräns om 30 dagar alltför långtgående och skulle riskera att ha en negativ inverkan på förutsättningarna att utreda och lagföra allvarliga brott som begås av barn. Även om det är angeläget att barn är häktade så kort tid som möjligt kan en sådan ordning därför inte godtas. Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning och anser således att det saknas anledning att ta ett sådant initiativ som motionärerna efterfrågar. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motion 2023/24:436 (V) yrkande 11.

Utskottet är inte heller berett att ta några initiativ med anledning av förslaget om placering av barn på särskilda ungdomshem utan vidhåller sin tidigare uppfattning. Motion 2023/24:436 (V) yrkande 12 avstyrks därför.

När det gäller frågan om placering av barn i polisarrest konstaterar utskottet att den som inte har fyllt 18 år och är gripen eller anhållen får hållas i förvar i polisarrest endast om det är absolut nödvändigt. Detta innebär att barn endast bör placeras i polisarrest i undantagsfall. Även om det givetvis vore att föredra att barn aldrig hålls i förvar i polisarrest kan det inte uteslutas att det i ett enskilt fall kan uppstå ett sådant behov. Utskottet avstyrker därmed motion 2023/24:436 (V) yrkande 13.

Brottsförebyggande arbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. lättade sekretessregler, kraftsamling för barn och unga samt projekt mot nyrekrytering av barn och unga.

Jämför reservation 4 (S), 5 (C), 6 (MP), 7 (V) och 8 (V).

Motionerna

Lättade sekretessregler

I partimotion 2023/24:2482 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 52 begärs ett tillkännagivande om att införa sekretessbrytande bestämmelser som gör att polis, socialtjänst och skola kan göra bättre riskbedömningar och förhindra skoldåd.

Åsa Westlund m.fl. efterfrågar i kommittémotion 2023/24:2687 (S) yrkandena 23 och 43 fler och tidiga samordnade insatser mellan skola, socialtjänst och polis för att stoppa nyrekryteringen till kriminella gäng. Enligt motionärerna finns det ett behov av ändrade sekretessregler för att underlätta samordningen av insatser i de fall där socialtjänst, skola och polis behöver samarbeta.

Kraftsamling för barn och unga

I partimotion 2023/24:2669 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 13 begärs ett tillkännagivande om en särskild kraftsamling för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet, i linje med det Trygghetsberedningen har föreslagit i ett delbetänkande (SOU 2022:67). Enligt motionärerna bör regeringen i detta arbete ta fram ett inriktningsdokument som beskriver de insatsområden som är mest angelägna att arbeta med för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet. I yrkande 14 begärs att regeringen dessutom ska utreda hur kraftsamlingen kan kompletteras med ett system för lokala överenskommelser som tydliggör kommunernas respektive statens åtaganden inom ramen för kraftsamlingen.

Informationskampanjer för att stoppa nyrekryteringen

I kommittémotion 2023/24:2322 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 3 anförs att regeringen bör ge Brottsoffermyndigheten och Brottsförebyggande rådet i uppdrag att ta fram en informationskampanj riktad till barn och unga i sociala medier för att stoppa nyrekryteringen av barn och unga in i kriminalitet.

Projekt mot nyrekrytering av barn och unga

Gudrun Nordborg m.fl. (V) begär i kommittémotion 2023/24:2322 yrkande 4 att regeringen ger Brottsförebyggande rådet i uppdrag att sprida projektet Rätt kurva till samtliga kommuner som har behov av att minska nyrekrytering av barn och unga in i kriminalitet. I yrkande 5 begärs att regeringen ger Brottsförebyggande rådet i uppdrag att kartlägga och utvärdera liknande lokala projekt mot nyrekrytering in i kriminalitet för att sprida goda exempel.

Strategi för samverkan

Lena Johansson (S) yrkar i motion 2023/24:1723 på behovet av en strategi för bättre samverkan mellan myndigheter, näringsliv och civilsamhälle för att förbättra de brottsförebyggande insatserna. Enligt motionären behöver det ges förutsättningar för att skapa en infrastruktur för samarbetet mellan det offentliga och civilsamhället för att det brottsförebyggande arbetet ska bli så effektivt som möjligt. Det behövs enligt motionären snarast möjligt ett samlat grepp om frågan och en översyn av vad som krävs för att få till denna infrastruktur.

Bakgrund

Sekretess mellan myndigheter

Offentlighets- och sekretesslagen

Om en uppgift omfattas av sekretess gäller sekretessen enligt 8 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, som huvudregel också i förhållande till andra myndigheter. Undantag görs i särskilda fall genom s.k. sekretessbrytande bestämmelser, i vilka det regleras att sekretess inte hindrar att vissa uppgifter lämnas till vissa myndigheter eller verksamhetsgrenar.

I 10 kap. 18 a § OSL finns en sekretessbrytande bestämmelse som gör det möjligt för socialtjänsten att under vissa förhållanden lämna ut uppgifter som rör enskilda som inte fyllt 21 år till bl.a. polisen i brottsförebyggande syfte. En uppgift får lämnas under förutsättning att det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att den unge kommer att utöva brottslig verksamhet och uppgiften kan antas bidra till att förhindra detta samt att det med hänsyn till socialtjänstens planerade eller pågående insatser för den unge eller av andra särskilda skäl inte är olämpligt att uppgiften lämnas ut. Om uppgiften angår misstanke om ett begånget brott får den dock endast lämnas om misstanken avser ett brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år, och för försök till brott, två år (10 kap. 23 § OSL).

Vidare föreskrivs i 10 kap. 20 § OSL att sekretess inom socialtjänsten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden (26 kap. 1 § OSL) inte hindrar att en uppgift som behövs för ett omedelbart polisiärt ingripande lämnas till Polismyndigheten när någon som kan antas vara under 18 år påträffas av

personal inom socialtjänsten under förhållanden som uppenbarligen innebär överhängande och allvarlig risk för den unges hälsa eller utveckling eller om den unge påträffas när han eller hon begår brott.

Utöver ovannämnda sekretessbrytande bestämmelser finns bestämmelser om att uppgifter utan hinder av sekretess kan lämnas av hälso- och sjukvården samt av socialtjänsten till en åklagarmyndighet eller till polisen vid misstankar om vissa brott begångna mot någon som inte har fyllt 18 år (10 kap. 21 och 22 §§ OSL).

Tidigare och pågående arbete

Informationsdelning mellan socialtjänst och polis i brottsförebyggande arbete med barn och unga

Under hösten 2019 gav regeringen Brottsförebyggande rådet (Brå) i uppdrag att undersöka vilka förutsättningar som finns för informationsdelning mellan olika aktörer i arbetet med att förebygga brott och att vid behov lämna förslag till åtgärder. Brås uppgift var att utvärdera hur bestämmelsen i 10 kap. 18 a § OSL tillämpas i det lokala förebyggande arbetet och bedöma om det finns några utvecklingsbehov. Fokus i uppdraget låg främst på informationsdelning mellan polis och kommun, men skulle i möjligaste mån även omfatta en analys av vilka behov som finns av informationsdelning med andra aktörer.

Brå redovisade i februari 2021 rapporten Informationsdelning mellan socialtjänst och polis, i brottsförebyggande arbete med barn och unga (2021:2). I rapporten uppger Brå att många aktörer upplever att sekretessen genomgående utgör ett hinder för informationsdelning i det brottsförebyggande arbetet (s. 9). Bland de respondenter i enkäten som varit involverade i brottsförebyggande samverkan har 62 procent av poliserna och 47 procent av enhetscheferna inom socialtjänsten upplevt sekretess som ett problem det senaste året. Enligt Brå visar rapporten en mångfasetterad bild som inkluderar kunskapsbrist, osäkerhet och olika tolkningar kring befintlig lagstiftning. Brå uppger vidare att problemet som många medarbetare inom polisen och socialtjänsten gett uttryck för handlar om avsaknaden av vägledning kring hur lagen ska tillämpas i enskilda fall, snarare än bestämmelsernas utformning (s. 10). Det råder en osäkerhet om hur sekretesslagstiftningen ska tillämpas samt om när information förväntas delas, och i så fall vilken. Detta medför ofta att information inte heller delas mellan myndigheterna i de fall som exemplifieras i lagstiftningens förarbeten.

Vidare uppger Brå att även de jurister som ska vara ett stöd vid tillämpningen anser att sekretesslagstiftningen är snårig. I vissa fall upplevs lagstiftningen som otydlig, men i andra fall tycks den snarare vara komplicerad att tillämpa. Otydligheten anses leda till att såväl för mycket som för lite information delas, i både strategiska och operativa sammanhang. I många fall leder en osäkerhet till att information inte delas mellan myndigheter genom att man ”tar det säkra före det osäkra”. I andra fall medför upplevelsen av en svårtolkad lagstiftning att aktörer riskerar att bryta mot sekretessen utan

lagstöd. Förutom att sekretesslagstiftningen ses som komplicerad, är många rädda för att göra fel på grund av det personliga ansvar som följer av straffbestämmelsen om brott mot tystnadsplikten.

När det gäller bestämmelsen i 10 kap. 18 a § OSL uppges att kändedomen om bestämmelsen och hur den ska tillämpas är låg hos såväl polisen som socialtjänsten i de sju kommuner där det genomförts fördjupade intervjustudier (s. 11). Trots att bestämmelsen infördes 2013 är det påtagligt att det har varit svårt att nå ut med kunskap om dess existens och tillämpning.

Vidare uppger Brå att informationsdelning mellan kommuner ses som problematisk eftersom det saknas rutiner för det, t.ex. när brottsaktiva unga personer flyttar mellan kommuner (s. 13). Brå bedömer att de problem som aktörer upplever att sekretessen utgör inte nödvändigtvis skulle lösas genom ny lagstiftning (s. 14). Ett första steg vore i stället att tillmötesgå kraven på förtydliganden om hur lagstiftningen bör tolkas och tillämpas i praktiken. Brå förordar att de berörda myndigheterna, som Socialstyrelsen, Skolverket, Polismyndigheten och Statens institutionsstyrelse (Sis), tar fram tydligare vägledningar och riktlinjer för hur de sekretessbrytande bestämmelserna kan tolkas i det vardagliga arbetet. Brå föreslår även att en nationell professionsöverskridande och gemensam utbildning tas fram, i syfte att höja kunskapsnivån hos enskilda handläggare, men även hos de stödfunktioner som handläggarna kan vända sig till för att få vägledning, i första hand jurister vid polisen och kommunerna.

Slutligen bedömer Brå också att det behövs nationella riktlinjer för delning av sekretessbelagd information mellan kommuner. Sådana riktlinjer skulle göra det lättare för olika aktörer att veta vad som förväntas och på så sätt underlätta delning av information såväl inom som mellan kommuner.

Förbättrade möjligheter att utbyta information med brottsbekämpande myndigheter

I april 2022 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag på förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan brottsbekämpande myndigheter och vissa andra statliga och kommunala myndigheter samt enskilda huvudmän för fristående skolor (dir. 2022:37). Syftet med uppdraget är att arbetet med att förebygga och bekämpa brott ska effektiviseras genom att möjligheterna att utbyta information förbättras i så stor utsträckning som det är möjligt utan att det medför ett oproportionerligt intrång i enskildas personliga integritet.

Regeringen beslutade den 26 januari 2023 om tilläggsdirektiv. Utöver det ursprungliga direktivet fick utredaren fick i uppdrag att ta ställning till hur det kan inrättas en huvudregel i sekretesslagstiftningen och kartlägga eventuella hinder mot elektroniskt utlämnande för de berörda aktörerna (dir. 2023:11).

I oktober 2023 redovisade utredningen betänkandet Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen – En ny huvudregel (SOU 2023:69). De förslag

utredningen lämnar utgör sammantaget en ny huvudregel i sekretesslagstiftningen för informationsdelning till brottsbekämpningen. Utredningen föreslår bl.a. en ny lag om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna som innehåller

- en skyldighet att på begäran lämna kontaktuppgifter till enskilda för alla myndigheter, dvs. även kommuner och regioner, och vissa enskilda verksamheter
- en uppgiftsskyldighet för vissa statliga myndigheter
- en uppgiftsskyldighet för kommuner och regioner
- en uppgiftsskyldighet för skolan.

Uppgiftsskyldigheterna bryter sekretess med stöd av 10 kap. 28 § OSL, och i förekommande fall tystnadsplikt. Uppgiftsskyldigheterna gäller dock oberoende av om en uppgift omfattas av sekretess eller tystnadsplikt.

Den nya lagen innehåller ett förslag till en skyldighet för myndigheter och en enskilt bedriven verksamhet inom socialtjänst och hälso- och sjukvård samt skolor med enskild huvudman, att på begäran lämna ut kontaktuppgifter till brottsbekämpningen. Med kontaktuppgifter avses ett antal särskilt angivna kategorier av uppgifter som de brottsbekämpande myndigheterna kan ha behov av för att kontakta, identifiera och lokalisera enskilda. Ett utlämnande ska inte kräva någon mer komplicerad bedömning av informationsinnehavaren, och endast om det finns synnerliga skäl kan en innehavare av informationen avstå från att lämna ut en uppgift. För andra uppgifter som finns inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården har utredningen bedömt att det är olämpligt att föreslå generella uppgiftsskyldigheter (se nedan).

Vidare föreslår utredningen att ett antal statliga myndigheter ska bli skyldiga att både på eget initiativ och på begäran lämna ut uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna. Motsvarande skyldighet föreslås gälla även kommuner och regioner, förutsatt att uppgifterna inte omfattas av socialtjänstsekretess eller hälso- och sjukvårdssekretess. I vissa situationer kan det finnas skäl att avstå från att lämna ut en uppgift. En myndighet kan därför efter en intresseavvägning avstå från att lämna ut en uppgift om det finns en sekretessbestämmelse som är tillämplig på uppgiften och det står klart att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

Skolan nämns särskilt i utredningens direktiv som en viktig samverkanspart med brottsbekämpningen. Utredningen föreslår en särskild uppgiftsskyldighet för rektor, både vid skolor som drivs av offentliga och enskilda huvudmän. Skyldigheten för rektor att lämna uppgifter är något annorlunda utformad jämfört med övriga bestämmelser i den nya lagen. Till skillnad från övriga uppgiftsskyldigheter gäller skyldigheten för rektor att lämna information på eget initiativ enbart i förhållande till Polismyndigheten och alltså inte till övriga brottsbekämpande myndigheter. Vidare kan rektor avstå från att lämna en uppgift redan när övervägande skäl talar mot ett utlämnande. Det innebär dels att intresseavvägningen ska göras även om uppgiften inte omfattas av

sekretess eller tystnadsplikt, dels att de skäl som talar mot ett utlämnade inte behöver vara lika starka för att avstå från att lämna ut en uppgift i jämförelse med vad som föreslås för myndigheter som inte är skolor. Samtliga brottsbekämpande myndigheter kan dock begära ut en uppgift från skolan. Även i de fallen kan rektor i vissa situationer avstå från att lämna informationen. En uppgift ska inte lämnas på begäran om det finns en sekretessbestämmelse eller bestämmelse om tystnadsplikt som är tillämplig på uppgiften och övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen eller tystnadsplikten ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

Från lagens tillämpningsområde undantas, utom när det gäller skyldigheten att lämna kontaktuppgifter, uppgifter som skyddas av bl.a. s.k. statistiksekretess, hälso- och sjukvårdssekretess och socialtjänstsekretess. Det innebär att sådana uppgifter inte kan lämnas ut med stöd av de föreslagna uppgiftsskyldigheterna.

Utredningen föreslår vidare utvidgade och förenklade möjligheter att lämna uppgifter från socialtjänsten och hälso- och sjukvården till brottsbekämpningen. Förutom den avgränsade uppgiftsskyldigheten för kontaktuppgifter som utredningen föreslår i den nya lagen, föreslås därtill en möjlighet för Säkerhetspolisen att begära ut uppgifter från hälso- och sjukvården för att förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet som består i terrorbrott eller brott mot Sveriges säkerhet.

I utredningens kartläggning framkom att socialtjänsten har relativt stora möjligheter redan i dag att lämna ut uppgifter i brottsförebyggande syfte, bl.a. om unga som riskerar att hamna i kriminalitet (se 10 kap. 18 a § OSL ovan). I kartläggningen framkom det dock att bestämmelsen endast används i begränsad omfattning. Utredningen lämnar därför ett antal förslag som syftar till att för enkla tillämpningen av den bestämmelsen. Utredningen föreslår även vissa andra ändringar av bestämmelser i 10 kap. OSL för att utvidga den rättsliga möjligheten att lämna uppgifter och förenkla tillämpningen. Vidare föreslås också en ändring som medför att den bestämmelsen – till skillnad från hur den tillämpas i dag – ska kunna användas för att bryta sekretess även om det inte finns en identifierad person som är misstänkt för brott.

Betänkandet har remissbehandlats, och enligt propositionsförteckningen för våren 2024 avser regeringen att överlämna en proposition till riksdagen i juni.

Samhället mot skolattacker

Regeringen beslutade den 22 juni 2022 att ge en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag till åtgärder för att förbättra arbetet med säkerhet i skolväsendet (dir. 2022:86). Syftet med utredningen är att barn, elever, lärare, rektorer och annan personal ska ha en säker och trygg utbildnings- och arbetsmiljö. Regeringen fattade beslut om ett tilläggsdirektiv den 9 februari 2023 (dir. 2023:22).

I juni 2023 överlämnade Skolsäkerhetsutredningen sitt första delbetänkande, *Samhället mot skolattacker* (SOU 2023:28). Utredningen föreslår bl.a. att Center mot våldsbejakande extremism (CVE) ska utgöra en central stödfunktion med uppdrag att bidra med kunskapsstöd i individärenden till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar oro för att en eller flera individer ska genomföra en skolattack. Utredningen föreslår vidare ny sekretessreglering för uppgifter om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden samt ny personuppgiftsreglering, med koppling till CVE:s hantering av uppdraget att ge stöd i individärenden om oro för en skolattack. Enligt utredningen är samverkan en viktig komponent i såväl det bredare brottsförebyggande arbetet som i arbetet att förhindra och försvåra skolattacker. I individärenden om oro för skolattacker kan det behövas samverkan mellan t.ex. skolan, socialtjänsten, polisen och hälso- och sjukvården. För att samverkan ska fungera behövs styrning, struktur och samsyn. Det finns etablerade samverkansformer för brottsförebyggande arbete i många av landets kommuner, men samverkan sker på många olika sätt och enligt olika modeller.

Vidare föreslår utredningen att CVE tillsammans med Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) ska få i uppdrag att ta fram ett metodstöd för skolväsendets förebyggande arbete mot skolattacker. CVE föreslås få en samordnade roll för uppdraget. Arbetet ska inriktas mot metoder för att tidigt upptäcka elever som uppvisar oroväckande beteenden som inte är begränsade till akademiska eller disciplinära svårigheter eller specifikt våldsamt beteende och för att hantera oro på ett strukturerat sätt. Förslaget syftar till att stärka det förebyggande arbetet mot våldsdåd i skolväsendet.

Betänkandet remissbehandlades under perioden juni 2023 till oktober 2023.

I mars 2024 överlämnade Skolsäkerhetsutredningen sitt andra delbetänkande, *Skolor mot brott* (SOU 2024:17). I delbetänkandet lämnas förslag som innebär att skolväsendet involveras i ett arbete för att motverka brottsligheten och öka säkerheten inom skolan och i samhället i större utsträckning och mer systematiskt än vad som är fallet i dag. Utredningen föreslår reglering av ett antal specifika skyldigheter i ett nytt kapitel i skollagen (2010:800). Sammantaget innebär utredningens förslag ett ansvar för säkerhetsarbete, som blir ett nytt ansvarsområde för skolväsendet.

Betänkandet har remitterats och remisstiden löper ut den 14 juni 2024.

Trygghetsberedningen

Under våren 2020 tillsatte regeringen en parlamentarisk trygghetsberedning, biträdd av sakkunniga och experter, vars uppdrag är att bistå regeringen med underlag till utformningen av en kunskapsbaserad och brett förankrad kriminalpolitik. I uppdraget ingår bl.a. att analysera och bedöma vilken förmåga som finns hos rättsväsendet och andra berörda aktörer för att möta de viktigaste kriminalpolitiska utmaningarna på såväl det brottsförebyggande som det brottsbekämpande området. Uppdraget sträcker sig över perioden

2020–2024 och redovisas årligen 2021–2023 samt slutredovisas i oktober 2024.

I december 2022 redovisade Trygghetsberedningen sitt andra delbetänkande, Väger till ett tryggare samhälle – kraftsamling för barn och unga, som fokuserar på två områden kopplade till de kriminalpolitiska utmaningar som beredningen anser särskilt angelägna och som hör samman med att förebygga barn och ungas utsatthet för och delaktighet i brott (SOU 2022:67). Dessa områden är dels barn och ungas involvering i gängkriminalitet, dels våld i barns och ungas nära relationer. I delbetänkandet beskriver beredningen dels en problembild, dels vilken förmåga berörda aktörer har att möta de utmaningar som aktualiseras. Förmågeanalysen fokuserar på aktörernas förmåga att

- upptäcka barn och unga i riskzon
- initiera tidiga, träffsäkra och förtroendeskapande insatser
- samverka med andra berörda aktörer
- följa upp genomförda insatser och bidra till kunskapsutvecklingen.

I delbetänkandet presenterar beredningen ett antal bedömningar av båda fokusområdena. Dessa bedömningar har samlats under fyra teman och är avsedda att utgöra inspel och vägledning för regeringens fortsatta arbete med de båda fokusområdena.

Under temat nationell styrning konstaterar beredningen att den nationella styrningen spelar stor roll när det gäller att skapa förutsättningar för de många berörda aktörernas arbete inom de två fokusområdena. Beredningens utredning visar att arbetet med barns och ungas brottslighet och utsatthet för brott innehåller flera särdrag som inte beaktas tillräckligt i de berörda aktörernas arbete. Beredningen bedömer därför att barn och unga bör uppmärksammas i större utsträckning i det brottsförebyggande arbetet på nationell nivå. Att detta sker är något som regeringen bör ta ansvar för. Många barn och unga har erfarenheter av utsatthet för brott i skolmiljön. Skolan är även på andra sätt en central aktör i arbetet för att tidigt upptäcka barn i riskzon och vidta adekvata åtgärder. I beredningens arbete har det framkommit önskemål om att skolan ska ta ett större ansvar när det gäller att förebygga brott och hantera utsatthet för brott men även farhågor för att ett sådant ansvar skulle kunna gå ut över skolans pedagogiska grunduppdrag, som också är av stor vikt ur ett brottsförebyggande perspektiv. Enligt beredningen är det mot denna bakgrund angeläget att tydliggöra vilken roll skolan ska ha i det brottsförebyggande arbetet (s. 18).

När det gäller det andra temat, samhällets förmåga att upptäcka barn i riskzon i ett tidigt skede, bedömer beredningen att verksamheter som möter barn och unga behöver ha kunskap om risk- och skyddsfaktorer, rutiner för att tidigt fånga upp de som befinner sig i riskzon samt kunskap om hur de kan ges stöd. Systemet med orosanmälningar är av stor vikt både när det gäller att förebygga brott bland barn och unga och hjälpa dem som blivit utsatta för brott. Enligt beredningen behöver det säkerställas att systemet fungerar

ändamålsenligt och att socialtjänsten har de förutsättningar som behövs för att hantera anmälningar som görs samt vidta adekvata åtgärder (s. 18 f.).

Det tredje temat rör stödinsatser till barn och unga i riskzon och samverkan i detta arbete. Beredningen gör bedömningen att samhällets förmåga att nå ut till barn och familjer med en högre risknivå än andra behöver bli bättre samt att insatser till barn i riskzon behöver sättas in i lägre åldrar och i ett tidigare skede än i dag. Exempelvis kan det handla om att tillgodose behov som uppmärksammas vid besök hos barnavårdscentraler och öppna förskolor. Det kan också gälla att i skolan och förskolan agera tidigt när det kan befaras att elever inte kommer att klara utbildningsmålen. Trygghetsberedningen anser vidare att det behöver finnas tydliga strukturer för samverkan mellan de centrala aktörerna samt resurser och organisatoriska förutsättningar som håller över tid för att den samverkan som behövs på lokal nivå ska fungera tillfredsställande. Även insatser inom ramen för sådana samverkansstrukturer behöver göras i ett tidigt skede. Beredningen konstaterar också att möjligheten att dela information mellan samverkansparter är viktig för ett effektivt arbete (s. 19).

Under det fjärde temat gör beredningen ett antal bedömningar när det gäller behovet av kunskapsutveckling, uppföljning och utvärdering. Beredningen ser ett stort behov av ytterligare kunskap om de områden som delbetänkandet behandlar. Det gäller bl.a. kunskap om brottslighetens omfattning, utveckling och karaktär samt om hur den kan förebyggas. Enligt beredningen behövs också mer utvärdering av det lokala brottsförebyggande arbetet som berör barn och unga för att öka kunskapen om vilka insatser som fungerar. Även kunskapen om vilka samhällsekonomiska vinster som brottsförebyggande åtgärder och tidiga insatser kan leda till behöver utvecklas. Slutligen anser beredningen att nationella satsningar inom andra områden än det kriminalpolitiska i högre grad bör analyseras och följas upp utifrån möjliga respektive faktiska konsekvenser för brottsligheten (s. 19 f.).

När det gäller fokusområdet barns och ungas involvering i gängkriminalitet gör beredningen bedömningen att insatserna för det förebyggande arbetet behöver intensifieras och effektiviseras och att en nationell kraftsamling bör genomföras. Den bör i första hand gälla situationen i kommuner med områden som Polismyndigheten identifierat som särskilt utsatta. Även om arbetet framför allt behöver bedrivas på lokal nivå bör staten ta ett tydligare ansvar för detta (s. 20 f.). Beredningen föreslår att regeringen i ett inriktningsdokument tydliggör vilka områden som är mest angelägna att arbeta med för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet. Dokumentet ska kunna användas som en vägledning för prioritering och uppföljning. De insatsområden som beredningen identifierat som centrala och som bör ingå i ett sådant inriktningsdokument är

- stöd till föräldrar
- förskola
- fullgjord skolgång

- meningsfull fritid
- maskulinitetsnormer
- förmåga att tidigt identifiera barn och unga i riskzonen samt att vidta effektiva åtgärder för att förhindra en negativ utveckling
- strukturer för samverkan kring barn och unga i riskzonen
- stöd till brottsoffer.

Vidare föreslår Trygghetsberedningen att en särskild organisation ska tillsättas för att, med utgångspunkt i inriktningsdokumentet, stötta genomförandet av kraftsamlingen. Organisationen ska särskilt säkerställa att de aktuella kommunerna har tillgång till nödvändigt stöd och förutsättningar i övrigt för arbetet med de prioriterade insatsområdena. Om organisationen, i dialog med kommunerna och andra inblandade aktörer, identifierar behov av stöd som inte redan är tillgodosedda ska förslag på åtgärder tas fram. Det kan handla om nationellt stöd i olika former och med olika tidsperspektiv. Det kan även vara aktuellt att undanröja hinder för ett effektivt arbete (s. 21). Organisationen ska vidare verka för att arbetet, framför allt på nationell nivå, är samordnat och att det arbete som bedrivs inom ramen för kraftsamlingen utgår från bästa tillgängliga kunskap. Åtgärder ska vidtas för att komma till rätta med eventuella kunskapsluckor. Arbetet med kraftsamlingen ska följas upp kontinuerligt, och utifrån uppföljningarna ska eventuella behov av ytterligare åtgärder identifieras.

Organisationen föreslås ha formen av en kommitté. Den ska arbeta nära berörda beslutsfattare på nationell och lokal nivå samt i samverkan med aktuella kommuner, myndigheter och andra relevanta aktörer. Barn och unga ska få komma till tals i arbetet, och ett erfarenhetsutbyte ska ske med övriga nordiska länder. För att säkerställa den breda politiska förankring som ett långsiktigt arbete kräver ska arbetet bedrivas i kontinuerlig dialog med en parlamentariskt sammansatt referensgrupp. Kommittén ska verka för ett långsiktigt arbete men vara tillfälligt inrättad. Utgångspunkten är att arbetet ska bedrivas i ordinarie strukturer.

Beredningen föreslår slutligen att regeringen låter utreda hur arbetet med kraftsamlingen kan kompletteras med ett system för lokala överenskommelser som tydliggör kommunernas respektive statens åtaganden samt ett system för ekonomiskt stöd från staten kopplat till de kommunala åtagandena (s. 22).

Betänkandet remissbehandlades under perioden januari 2023 till april 2023. Förslagen i betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Brottsförebyggande rådets årsredovisning för 2023

I Brottsförebyggande rådets (Brå) årsredovisning för 2023 redogörs det bl.a. för myndighetens forskningsverksamhet och verksamheten för kunskapsstöd. Forskningsverksamheten redovisade bl.a. studier gjorda på regeringsuppdrag, om socioekonomiska faktorer och brott, grov fridskränkning mot vuxna respektive mot barn samt om barn och unga i kriminella nätverk (s. 5). Rapporten om barn och unga i kriminella nätverk (rapport 2023:13) beskriver

bl.a. relationerna mellan äldre och yngre i kriminella nätverk och rekryteringen av barn och unga till kriminella nätverk. Brå anger att studien främst riktar sig till regering och riksdag, myndigheter inom rättsväsendet samt organisationer och yrkesgrupper som arbetar för att motverka att barn involveras i kriminella miljöer (s. 20).

Vidare anges att forskningsverksamheten arbetar löpande och långsiktigt med att sprida framtagen kunskap genom informationsinsatser och metodstöd till berörda målgrupper. Detta sker bl.a. i form av löpande myndighets-samverkan, medverkan i utredningar och föreläsningar (s. 21–22).

Vad gäller Brås verksamhet för kunskapsstöd anges det i årsredovisningen att myndigheten bl.a. årligen ger ekonomiskt stöd till utvärderingar och uppföljningar av brottsförebyggande insatser som ett steg i att stimulera och utveckla kunskapen om att förebygga brott. Beviljade utvärderingar och uppföljningar får också metodstöd från Brå under projektperioden.

Det ekonomiska stödet till utvärderingar kan sökas av organisationer som bedriver brottsförebyggande arbete. Brå tilldelades mer medel för det ekonomiska stödet som rör utvärderingar och uppföljningar för 2023, vilket har inneburit att det ekonomiska bidraget per projekt har kunnat höjas. Från och med 2023 kan brottsförebyggare söka antingen en summa om 400 000 kronor för egna uppföljningar eller enklare utvärderingar eller en summa om 750 000 kronor för utvärderingar som leds av en disputerad person (s. 32).

Under 2023 prioriterade Brå att ge ekonomiskt stöd till utvärderingar och uppföljningar av brottsförebyggande arbete som berör följande områden:

- ekonomisk brottslighet
- mängdbrott såsom skadegörelse, stölder, bedrägerier osv.
- brott som begås på internet
- grovt våld
- sexualbrott
- miljöbrott
- brottsbelastade platser.

Antalet inkomna ansökningar om ekonomiskt stöd ökade från 33 ansökningar 2022 till 41 ansökningar 2023 (s. 32).

Slutrapporterna i form av genomförda utvärderingar publiceras på Brås webbplats Erfarenhetsbanken. Hittills är det möjligt att ta del av drygt 262 slutrapporter från projekt som genom åren beviljats ekonomiskt stöd för utvärdering (s. 33).

Av Brås webbplats framkommer att ekonomiskt stöd för utvärdering av brottsförebyggande insatser har beviljats till Polismyndigheten, polisregion Stockholm för projektet Rätt kurva. I Polismyndighetens lägesbild över utsatta områden (regeringsuppdrag 2023) redogör myndigheten för sitt brottsförebyggande arbete. Det konstateras att modellen Rätt Kurva har genomförts som en pilotverksamhet på flera håll inom Polismyndigheten och som en del i arbetet med att skapa förutsättningar för att långsiktigt minska brottsligheten. Rätt Kurva är en metod där socialpedagoger och erfarna poliser arbetar

förebyggande mot att barn och unga blir en del av den organiserade brottsligheten. Målgruppen är barn och ungdomar mellan 8 och 15 år vars livssituation präglas av så pass många problem att det bedöms finnas risk för att de rekryteras till brottslighet. Modellen bygger på idén om att ett ingripande måste ske så fort som möjligt, innan den brottsliga ”karriären” tar fart.

Av Brås årsredovisning framgår även att myndigheten fördelar riktat ekonomiskt stöd i syfte att stödja lokalt utvecklingsarbete. Brottsförebyggande aktörer kan få medel för att genomföra aktiviteter som Brå bedömer stimulerar och bidrar till kunskapsutveckling. Under 2023 har Brå beslutat om två sådana stöd. Det ena har gått till Trollhättans Stad och Uddevalla kommun för följdforskning kring företagssamverkan. Det andra har gått till Örebro kommun för att göra en socialpreventiv kartläggning (s. 34).

Andra kunskapsstödjande åtgärder som redovisas i årsredovisningen är bl.a. webbaserade utbildningar, informationsspridning om kommande lagstiftning, webinarier om bl.a. informationsdelning och sekretess i brottsförebyggande arbete med barn och unga och stödsatser till kommuner med utsatta områden m.m. (s. 25–30). Ett av fokusområdena i stödet till kommunerna är utvecklandet av nya insatser för barn och unga som riskerar att rekryteras till kriminalitet (s. 30).

Brottsförebyggande rådets rapport om det brottsförebyggande arbetet i Sverige 2023

I mars 2023 lämnade Brå den sjunde rapporten om Sveriges brottsförebyggande arbete som Brå redovisar på uppdrag av regeringen, Det brottsförebyggande arbetet i Sverige – nuläge och utvecklingsbehov 2023. Rapporten beskriver hur det brottsförebyggande arbetet bedrivits och utvecklats lokalt, regionalt och nationellt under 2022.

När det gäller det regionala brottsförebyggande arbetet konstaterar Brå att barn och unga är tydligt i fokus i stödet för det regionala brottsförebyggande arbetet, t.ex. har flera länsstyrelser under året genomfört insatser riktade till barn och unga genom förebyggande arbete i skolan (s. 56). Vidare framgår det av rapporten att länsstyrelserna också har genomfört kompetenshöjande insatser för andra målgrupper med fokus på barn och unga, antingen som brottsoffer eller utifrån riskfaktorer för att barn och unga ska begå brott. Polisregionerna har prioriterat förebyggande arbete mot nyrekrytering av barn och unga till kriminalitet och gäng samt narkotikaproblematik bland unga (s. 58).

Detsamma gäller för det nationella brottsförebyggande arbetet. Beskrivningarna av det nationella brottsförebyggande arbetet i rapporten har i huvudsak samlats in genom en webbenkät riktad till 21 nationella myndigheter. Resultaten visar bl.a. att myndigheterna ofta fokuserar på att upptäcka risker hos barn som tyder på att de kan bli förövare, utan att koppla det till någon särskild brottskategori. Genom att inte koppla risker till någon särskild brottskategori sker förebyggande arbete mot flera olika brottsproblem.

Ofta sker detta genom samordnade insatser i samverkan med flera aktörer (s. 64).

Brå lyfter även fram ett flertal nya metodstöd, guider och informationsmaterial som myndigheten publicerade under 2022. Bl.a. publicerade Brå stödmaterialet Lokal uppföljning av brottsförebyggande åtgärder och projekt. Materialet fokuserar på det sista steget i den kunskapsbaserade arbetsprocessen, vilket är systematisk uppföljning av brottsförebyggande åtgärder.

Av rapporten framkommer även att Brå har i uppdrag av regeringen att utveckla det nationella stödet och samordningen för brottsförebyggande arbete, samt att inrätta en nätverksstruktur för nationella aktörer (s. 70). Brå deltar i och sammankallar de nationella nätverken. Nätverksstrukturen ska bidra till såväl erfarenhets- och kunskapsutbyte som samordning samt ha förmåga att identifiera problemområden och bidra med lösningar. Utöver nationella myndigheter kan även andra relevanta aktörer, som civilsamhälle och näringsliv, engageras utifrån behov. Enligt Brå är arbetet med den nationella nätverksstrukturen långsiktigt, det skiftar i form över tid och knyts till olika insatser och ämnesområden.

I dagsläget sammankallar Brå tre nätverk: Kärnnätverket för brottsförebyggande arbete, Nätverket för förebyggande arbete mot ekonomisk brottslighet och en nationell nätverksstruktur med fokus på näringslivets roll i det brottsförebyggande arbetet (s. 79).

Tidigare riksdagsbehandling

Sekretess

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat yrkanden om en översyn av sekretesslagstiftningen. Vid beredningen av motioner från allmänna motions-tiden 2020/21 ställde sig utskottet bakom två motionsyrkanden om en ny huvudregel i sekretesslagstiftningen (bet. 2020/21:JuU28 s. 33). Utskottet anförde att socialtjänsten, polisen och andra myndigheter måste samverka så att brottsförebyggande åtgärder sätts in tidigt. För att detta ska kunna ske måste därmed alla sekretesshinder för att information om unga ska kunna delas mellan polisen och socialtjänsten undanröjas. Mot denna bakgrund ansåg utskottet att det skulle införas en ny huvudregel i OSL som innebär att myndigheter ska dela alla relevanta uppgifter i sin verksamhet med polisen och andra brottsbekämpande myndigheter om det behövs för att förhindra eller utreda brott som kan leda till fängelse. Utskottet föreslog att riksdagen skulle tillkännage detta för regeringen. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2020/21:396). Tillkännagivandet är inte slutbehandlat (skr. 2023/24:75 s. 93 f.).

Vid beredningen av förra årets betänkande om unga lagöverträdare (bet. 2022/23:JuU15) behandlades ett motionsyrkande om en översyn av sekretesslagstiftningen för att underlätta samordnade insatser mellan skola, socialtjänst

och polis. Utskottet hänvisade till pågående utredningsarbete och avstyrkte motionsyrkandet.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan överlämnade Utredningen om förbättrade möjligheter att utbyta information med brottsbekämpande myndigheter nyligen sitt betänkande Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen – En ny huvudregel (SOU 2023:69) till regeringen. De förslag utredningen lämnar utgör sammantaget en ny huvudregel i sekretesslagstiftningen för informationsdelning till brottsbekämpningen. Utskottet ser positivt på att utredningsförslagen nu bereds inom Regeringskansliet. Mot bakgrund av att regeringen har aviserat en proposition under juni 2024 ser utskottet ingen anledning att ta initiativ med anledning av förslagen om sekretessbrytande bestämmelser och samordnade insatser. Utskottet avstyrker därför motion 2023/24:2482 (C) yrkande 52 och motion 2023/24:2687 (S) yrkandena 23 och 43.

När det gäller förslagen om en särskild kraftsamling för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet noterar utskottet att Trygghetsberedningens betänkande Väger till ett tryggare samhälle – kraftsamling för barn och unga har remissbehandlats och att förslagen fortfarande bereds inom Regeringskansliet. Enligt utskottet finns det därmed inte skäl till att ta något initiativ med anledning av motion 2023/24:2669 (MP) yrkandena 13 och 14, vilka avstyrks.

Men hänsyn till pågående åtgärder vad gäller kunskaps- och informationsspridning samt samordnade insatser för brottsförebyggande arbete finner utskottet inte skäl till att ställa sig bakom förslagen i motion 2023/24:2322 (V) yrkande 3 och motion 2023/24:1723 (S). Motionsyrkandena avstyrks.

Vidare konstaterar utskottet att Brå bl.a. har i uppdrag att ge ekonomiskt stöd till utvärderingar och uppföljningar av brottsförebyggande insatser. Stöd har bl.a. beviljats för utvärdering av projektet Rätt kurva. Med hänsyn till pågående uppdrag, anser utskottet att det inte finns anledning att ta ytterligare initiativ med anledning av motion 2023/24:2322 (V) yrkandena 4 och 5.

Ungdomsdomstolar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ungdomsdomstolar.

Motionen

I motion 2023/24:2416 av Cecilia Engström (KD) begärs ett tillkännagivande om att inrätta särskilda ungdomsdomstolar som en del i nuvarande tingsrätter och som prövar brottmål oavsett den unges ålder.

Bakgrund

Gällande rätt

I lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare, förkortad LUL, finns det regler för hur polis, åklagare och domstol ska handlägga mål och ärenden om brott där den misstänkte inte har fyllt 21 år.

Av 4 § LUL framgår det att en förundersökning mot den som inte har fyllt 18 år och som gäller brott som kan ge fängelse ska bedrivas med särskild skyndsamhet. Delgivning av brottsmisstanke ska enligt 23 kap. 18 § första stycket rättegångsbalken ske så snart som möjligt efter det att misstanken har uppkommit under förutsättning att det kan ske utan men för utredningen. Förundersökningen ska avslutas och beslut i åtalsfrågan fattas så snart det är möjligt och senast inom sex veckor från dagen för delgivning av brottsmisstanken. Denna tidsfrist får dock överskridas om det är nödvändigt med hänsyn till att den misstänkte ska delta i medling enligt lagen (2002:445) om medling med anledning av brott eller med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter.

Om någon som inte har fyllt 18 år är skäligen misstänkt för ett brott ska vårdnadshavaren eller någon annan som ansvarar för den unges vård och fostran samt någon annan som har en fostrande roll i förhållande till den unge omedelbart underrättas och kallas till förhör som hålls med den unge (5 §). En företrädare för socialtjänsten ska enligt 7 §, om det inte finns särskilda skäl mot det och det kan ske utan men för utredningen, närvara vid förhör med den som inte har fyllt 18 år och som är misstänkt för ett brott som kan ge fängelse.

Mål i domstol där den tilltalade inte har fyllt 21 år ska alltid behandlas skyndsamt (29 §). Om allmänt åtal väcks mot den som inte har fyllt 18 år för ett brott för vilket det är föreskrivet fängelse i mer än sex månader, ska de tidsfrister iakttas som är föreskrivna för åtgärder i mål där den tilltalade är häktad. Det innebär bl.a. att huvudförhandling i tingsrätt ska hållas inom två veckor från det att stämningsansökan inkom till rätten. Fristen får överskridas endast i vissa situationer.

Mål i tingsrätt och hovrätt mot den som inte har fyllt 21 ska, om det inte möter hinder, enligt 25 § handläggas av lagfarna domare som särskilt har utsetts av domstolen att handlägga sådana mål. När åtal väcks mot den som inte har fyllt arton år, ska tingsrätten underrätta vårdnadshavaren eller annan som svarar för den unges vård och fostran samt annan som har en fostrande roll i förhållande till den unge om åtalet och om tidpunkten för huvudförhandlingen, om det inte finns särskilda skäl mot det (26 §).

Ungdomskriminalitetsnämnder – en ny ordning för att förebygga brottslighet

I Danmark infördes den 1 januari 2019 en ny ordning med ungdomskriminalitetsnämnder med ansvar att besluta om riktade insatser för barn och unga som begår brott (Ungdomskriminalitetsnævnet). En ungdomskriminalitetsnämnd består av en domare samt en representant från polisen och en från kommunen. Nämnderna är inrättade i varje polisdistrikt i tingsrättens lokaler. Syftet med reformen var att vidta tidigare, mer konsekventa och kraftfulla åtgärder mot bakgrund av utvecklingen av gängmiljöerna, där kriminella inriktar sig på utsatta och lättpåverkade barn och unga. Målgruppen för ungdomskriminalitetsnämnderna är barn i åldrarna 10–14 år som misstänkts för att ha begått ett allvarligt eller grovt brott, samt unga i åldrarna 15–17 år som har dömts för ett allvarligt eller grovt brott.

Den 7 juli 2022 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att analysera och föreslå införandet av en ordning med ungdomskriminalitetsnämnder (dir. 2022:106). Förslagen ska dels syfta till att åstadkomma tydligare åtgärder från samhället när barn och unga har hamnat i en kriminell bana, dels möjliggöra tidigare, tillräckliga och mer samordnade insatser för att förebygga fortsatt kriminalitet.

Utredaren ska bl.a.

- beskriva organiseringen av och regelverket för de danska ungdomskriminalitetsnämnderna och berörda myndigheter
- analysera och redogöra för vilka lärdomar som kan dras av den danska ordningen utifrån relevanta uppföljningar och utvärderingar samt genom andra lämpliga källor
- analysera möjligheterna att införa en ordning liknande den danska i Sverige, bl.a. utifrån det befintliga straffprocessuella regelverket och det straffrättsliga påföljdssystemet samt rättssäkerhetsaspekter och principen om barnets bästa.

Av utredningsdirektivet framkommer att analysen av möjligheterna att införa en ordning med ungdomskriminalitetsnämnder ska så långt som möjligt grundas på forskningsbaserad kunskap om sociala insatser för att förebygga och förhindra att barn och unga far illa samt på kunskap om det straffrättsliga systemet för barn och unga. Vidare ska utredaren beakta risk- och skyddsfaktorer som har samband med att barn och unga utvecklar och upprätthåller ett normbrytande beteende. Särskild hänsyn ska tas till rådande regelverk och pågående lagstiftningsarbete som rör straffprocessen och påföljdssystemet inklusive brottsutredningar och bevisstalan enligt LUL samt sekretess och dataskydd (s. 7). Utredaren ska vidare särskilt överväga hur en ordning med ungdomskriminalitetsnämnder skulle förhålla sig till det befintliga straffprocessuella regelverket, inklusive reglerna om bevisstalan, det straffrättsliga påföljdssystemet för unga lagöverträdare samt förfarandet enligt LVU (s. 8).

Regeringen beslutade den 16 februari 2023 att förkorta utredningstiden genom ett tilläggsdirektiv till utredningen (dir. 2023:26). Enligt de tidigare direktiven skulle uppdraget redovisas senast den 30 augusti 2024. Uppdraget ska i stället redovisas den 27 mars 2024.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare behandlat motionsyrkanden om ungdomsdomstolar. I mars 2020 riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att det bör inrättas särskilda ungdomsdomstolar (bet. 2019/20:JuU30 s. 20 f., rskr. 2019/20:177). I betänkande 2021/22:JuU27 s. 39 om unga lagöverträdare föreslog utskottet ett nytt tillkännagivande om ungdomsdomstolar och ett tillkännagivande om att ungdomsdomstolarna ska ha en jourfunktion. Utskottet anförde följande:

Som framgår ovan föreslog utskottet våren 2021 ett tillkännagivande om särskilda ungdomsdomstolar. Unga kräver särskild hänsyn, och det är viktigt att reaktionen på ett brott som begås av en ung person är snabb och rättssäker. För att säkerställa detta vidhåller utskottet att man bör överväga att införa särskilda ungdomsdomstolar. Utskottet anser även att det bör övervägas om ungdomsdomstolarna ska döma i både LVU-mål och i mål där barn och unga under 18 år är åtalade för brott. Domstolens handläggning ska vara snabb och personalen ha hög och relevant kompetens.

Utskottet anser dessutom att ungdomsdomstolarna ska få en jourfunktion. Som framgår ovan utreddes frågan om jourdomstolar i Snabbare lagföring (Ds 2018:9). Utredaren ansåg att jourdomstolar skulle öka domstolarnas flexibilitet och kapacitet eftersom domstolsförhandlingar skulle kunna hållas även utanför ordinarie kontorstid. Utskottet delar denna bedömning. Därtill skulle jourdomstolar troligtvis också påverka handläggningstiderna för brottmål i positiv riktning och t.ex. bidra till snabbare upprättelse för brottsoffret eftersom tiden mellan den brottsliga gärningen och domen blir betydligt kortare. Detta är särskilt viktigt när det gäller unga förövare och brottsoffer och kan ses som en utveckling av det pågående arbetet med snabbare lagföring. Utskottet anser att regeringen senast under 2022 bör återkomma med förslag enligt ovan.

Ledamöterna från Socialdemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet reserverade sig mot förslaget om ungdomsdomstolar och ansåg att riksdagen inte skulle göra något sådant tillkännagivande. Riksdagen biföll reservationen (prot. 2021/22:108 § 9).

Tilkännagivandet från mars 2020 (bet. 2019/20:JuU30 s. 20 f., rskr. 2019/20:177) är inte slutbehandlat (skr. 2023/24:75 s. 52 f.).

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan har riksdagen på utskottets förslag tidigare riktat ett tillkännagivande till regeringen om särskilda ungdomsdomstolar. Tillkännagivandet bereds inom Regeringskansliet. Utskottet noterar även att en pågående utredning har fått i uppdrag att analysera och föreslå införandet av en ordning med ungdomskriminalitetsnämnder. Mot denna bakgrund anser

utskottet att det saknas skäl att ställa sig bakom motion 2023/24:2416 (KD), vilken avstyrks.

Påföljder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en ny frihetsberövande påföljd för unga och utslussning från slutna ungdomsvård.
Jämför reservation 9 (S) och 10 (MP).

Motionerna

Ny frihetsberövande påföljd för unga

I kommittémotion 2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 84 begärs ett tillkännagivande om en ny frihetsberövande påföljd för unga som begår brott.

Utslussning från slutna ungdomsvård

Märta Stenevi m.fl. (MP) efterfrågar i partimotion 2023/24:2669 yrkande 137 förbättrad uppföljning och utslussning av de som dömts till slutna ungdomsvård och avtjänat sitt straff. Enligt motionärerna behöver bl.a. samarbetet och överlämningen mellan stat och kommun fungera bättre än vad den gör i dag.

Bakgrund

Slutna ungdomsvård

För ett brott som någon begått innan han eller hon fyllt 18 år får rätten enligt 30 kap. 5 § brottsbalken döma till fängelse endast om det finns synnerliga skäl. I de fall rätten finner att påföljden för den som begått ett brott innan han eller hon fyllt 18 år bör bestämmas till fängelse, ska den enligt 32 kap. 5 § brottsbalken i stället bestämmas påföljden till slutna ungdomsvård under viss tid, lägst 14 dagar och högst fyra år. Detta gäller dock inte om det, med hänsyn till den tilltalades ålder vid lagföringen eller annan omständighet, finns särskilda skäl som talar emot det.

Bestämmelser om verkställighet finns i lagen (1998:603) om verkställighet av slutna ungdomsvård, förkortad LSU. Enligt 1 § ska slutna ungdomsvård verkställas vid sådana särskilda ungdomshem som avses i 12 § LVU. Statens institutionsstyrelse (Sis) ansvarar för verkställigheten. Det framgår även att verkställigheten ska planläggas och genomföras efter samråd med socialnämnden i den dömdes hemort. En individuellt utformad verkställighetsplan ska upprättas för den dömden (3 §). Verkställigheten ska utformas så att den

dömdes anpassning till samhället främjas samt att de skadliga följderna av frihetsberövandet motverkas (2 §).

I fråga om beräkning av den tid som verkställigheten ska pågå och avbrott i verkställigheten ska 17–19 §§ och 20 § strafftidslagen (2018:1251) och 12a kap. 1 § fängelselagen (2010:610) tillämpas.

Den dömda ska ges nödvändig vård och behandling samt tillfälle till utbildning, aktiviteter, förströelse, fysisk träning och vistelse utomhus (12 §). Den dömda får hindras att lämna det särskilda ungdomshemmet och även i övrigt underkastas den begränsning av rörelsefriheten som är nödvändig för att verkställigheten ska kunna genomföras (13 §).

Vidare föreskrivs det att verkställigheten alltid ska inledas på en läsbar enhet, men den dömda ska så snart förhållandena medger det ges möjlighet till vistelse under öppnare former. Frågan om den dömda kan ges möjlighet till vistelse under öppnare former ska prövas fortlöpande, dock minst en gång varannan månad och i samråd med socialnämnden (14 och 22 §§).

Av 16 § framgår att den dömda har rätt att använda elektroniska kommunikationstjänster och ta emot besök i den utsträckning det är lämpligt. Denna rätt får dock vägras eller begränsas om det behövs med hänsyn till ordningen eller säkerheten vid det särskilda ungdomshemmet eller om det kan motverka den dömdes anpassning i samhället eller annars vara till skada för den dömda eller någon annan.

Den dömda ska tillåtas att vistas utanför det särskilda ungdomshemmet, t.ex. på permission, i den utsträckning som krävet på samhällsskydd medger, om det bedöms lämpligt för att främja hans eller hennes anpassning i samhället eller det finns andra särskilda skäl. Ett tillstånd att vistas utanför det särskilda ungdomshemmet ska förenas med de villkor som behövs. Vid vistelse utanför det särskilda ungdomshemmet får elektroniska hjälpmedel (fotboja) användas för att kontrollera de villkor som ställts om var den dömda ska befinna sig (18 §). Detta får dock inte användas utan en bedömning i varje enskilt fall, och om kontrollen kan tillgodoses genom exempelvis medföljande personal så bör inte elektronisk övervakning förekomma (prop. 2010/11: 107 s. 20).

Under den senare delen av verkställigheten ska den dömda genom konkreta åtgärder förberedas för ett liv i frihet (18 a §). Behovet av konkreta åtgärder varierar utifrån strafftiden och de personliga och sociala förhållandena. En bedömning ska göras i varje enskilt fall av den dömdes behov av åtgärder under utslussningen. I normalfallet bör det dock innebära att någon form av kvalificerad insats görs utanför det särskilda ungdomshemmet under utslussningen. Förberedelserna kan avse olika områden, t.ex. utbildning, praktik, boende eller fritidsaktiviteter.

I 5 kap. 1 § tionde stycket socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, anges det att socialtjänsten ska tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan verkställighet av slutna ungdomsvård upphört. Av 22 § fjärde stycket LVU framgår att socialnämnden har rätt att i anslutning till frigivningen besluta om vissa tvångsåtgärder, s.k. mellantvång. Mellantvånget handlar om att socialnämnden kan besluta om att den unge ska hålla

regelbunden kontakt med en särskilt kvalificerad kontaktperson, utsedd av socialnämnden, eller behandling i öppna former inom socialtjänsten om ett fortsatt beteende kommer att innebära att den unge kommer att behöva beredas vård enligt 3 § LVU (eget beteende) och den behandling den unge behöver inte kan ges med samtycke. Socialnämnden får även besluta om vård enligt 3 § LVU vid verkställighetens slut, vilket ska fastställas av förvaltningsrätten.

En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga

Regeringen gav den 3 november 2021 en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga (dir. 2021:99). Uppdraget redovisades i augusti 2023 i betänkandet En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga (SOU 2023:44).

I betänkandet föreslås att påföljden slutna ungdomsvård ska utmönstras och att fängelse ska väljas som frihetsberövande påföljd även för barn och unga. Fängelsepåföljden ska verkställas på särskilda ungdomsavdelningar på Kriminalvårdens befintliga anstalter. Enligt utredningen bör Kriminalvården anförtros uppgiften att verkställa frihetsberövande påföljder för unga eftersom det finns ett behov av samhällsskydd, i den bemärkelse att den verksamhet som ansvarar för att verkställa frihetsberövande påföljder ska ha möjlighet att hindra rymningar, stå emot fritagningar och skapa förutsättningar för att skydda såväl intagna som personal mot hot och våld. Det beror bl.a. på att en av Kriminalvårdens huvudsakliga uppgifter är att verkställa utdömda påföljder. För verkställighet av fängelse finns ett omfattande regelverk och Kriminalvården har erfarenhet av att hantera klienter med skiftande behov av stöd och kontroll (s. 18). Utredningen menar vidare att en förändring som innebär att Kriminalvården tar över ansvaret för de dömda skulle leda till att Sis verksamhet kan renodlas till att enbart avse vård. Vidare framhåller utredningen att om barn och unga döms till fängelse som verkställs av Kriminalvården kan en flexibilitet uppnås genom att myndigheten placerar barn på ungdomsavdelningar där en verksamhet erbjuds som är anpassad till barns behov (s. 19).

Av utredningen framgår att en förutsättning för det förslag som utredningen lämnar är att Kriminalvårdens verksamhet anpassas till att barn ska vistas där. Det innebär bl.a. att barn ska avtjäna fängelse vid särskilda ungdoms-avdelningar där de kan hållas avskilda från vuxna intagna under verkställigheten. Barn ska avtjäna straffet under trygga förhållanden, med rätt till lämplig sysselsättning i form av t.ex. skola, behandling och fritidsaktiviteter. Det kräver personal med rätt kompetens och erfarenhet. Enligt utredningen är det av grundläggande betydelse att Kriminalvårdens skolverksamhet utvecklas till att omfatta även yngre intagna samt att även den behandling som erbjuds för att motverka återfall i brott anpassas till barn. De rättigheter som följer av barnkonventionen tillkommer alla barn oavsett var de befinner sig under uppväxten. Kriminalvårdens verksamhet måste därmed anpassas till den nya målgruppen (s. 20).

Vidare föreslås att det ska införas en möjlighet att i undantagsfall besluta att ett barn som döms till fängelse kan verkställa straffet vid ett särskilt ungdomshem. För att undantagsbestämmelsen ska bli tillämplig ska det krävas att det finns synnerliga skäl som kan hänföras till den enskildes personliga förhållanden (s. 20).

Utredningen föreslår att lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2028.

Betänkandet remissbehandlades under perioden september 2023 till december 2023, och förslagen bereds inom Regeringskansliet.

Statens institutionsstyrelsens årsredovisning för 2023

I Sis årsredovisning för 2023 uppges att ett antal samverkansinsatser inletts för minskat återfall i brottslighet. Bland annat tecknade Sis under 2023 ett samverkansavtal med Haninge kommun om insatser för att minska antalet placeringar på Sis, korta vårdtiderna och förbättra utslussning och hemflytt för placerade barn och unga. Bakgrunden till initiativet är en pågående förstudie inom Haninge kommun med benämningen Risk- och skyddsfaktorer samt brottsförebyggande och trygghetsfrämjande insatser. Haninge kommun har identifierat behov av att utveckla arbetet med pojkar i åldern 13–17 år som är aktuella för en placering hos Sis men som har låg mottaglighet för vårdinsatser och där föräldrarna ofta saknar insikt i vad en placering på Sis innebär. Samarbetet syftar till att bättre kunna matcha kommunens insatser mot behov som identifierats hos barnen och de unga under placeringen på Sis. Samarbetet kan även ge kommunen bättre förutsättningar för att rusta sina verksamheter med rätt kompetens, utveckla nya arbetsformer och samordna stöd till föräldrar.

Vidare framgår det att Sis tillsammans med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) inlett ett pilotprojekt om en samordnad individuell plan (SIP) för placerade barn och unga där Sis bedömer att det finns ett samordnat behov av insatser från kommun och region. En SIP ska möjliggöra att aktörers samlade insatser samordnas för att bättre kunna möta barnens eller de ungas behov. Projektet rapporteras under första halvåret 2024.

Tuffa tag och tillit – en ESO-rapport om utslussning, eftervård och återfall för dömda till sluten ungdomsvård

I Expertgruppen för studier i offentlig ekonomis (ESO) rapport Tuffa tag och tillit – en ESO-rapport om utslussning, eftervård och återfall för dömda till sluten ungdomsvård (2023:9) undersöker rapportförfattaren återfall, utslussningsverksamhet och eftervård bland dömda till sluten ungdomsvård 1999–2017. Syftet med studien har varit att följa upp de dömda när det gäller återfall i brott och se på förändringar över tid, samt vilka faktorer som är förknippade med högre respektive lägre återfall.

Studien visar att de dömda som grupp har omfattande problem bakom sig. Utöver behov av insatser som är relaterade till deras brottslighet har de ofta en problematisk skolgång, och många har även stora behov av hjälp med psykisk

hälsa och narkotikabruk. Närmare hälften av dem har redan före domen varit föremål för placering vid ett särskilt ungdomshem genom tvångsvård (3 § LVU). Hjälpbehovet tycks dock ha minskat över tid, även om en sådan slutsats bör dras med viss försiktighet. En hög andel av de dömda har tidigare lagförts för brott men andelen med tidigare belastning har minskat något över tid. Sammanfattningsvis visar studien att det är en tungt belastad grupp som dömts till slutet ungdomsvård, vilket leder till hög risk för återfall i brott liksom behov av omfattande stöd för gruppen under och efter verkställigheten. Andelen återfall är också hög, och inom två år efter att verkställigheten har avslutats har cirka en tredjedel återfallit i brott som lett till en ny frihetsberövande påföljd. Däremot har återfallen hos gruppen minskat över tid i den studerade populationen (s. 8).

Vidare visar studien att utslussningsverksamheten i vissa avseenden minskat över tid, exempelvis skrivs färre ut från en öppen avdelning i slutet på den undersökta perioden. Detta kan enligt rapportförfattaren höra samman med flera faktorer, bl.a. om gruppen förändrats och exempelvis blivit mer avvikningsbenägen eller har en större hotbild mot sig. Enligt intervjuer med Sis-personal tycks detta höra samman med ett ökat tryck på säkerhetsfrågor och vara kopplat till vissa allvarliga avvikningar av ett mindre antal av de LSU-dömda. Ett större fokus på strafftiden och därigenom mindre individuella bedömningar har också bidragit till denna utveckling enligt personalen. Det korrelerar däremot inte med ökade återfall hos de LSU-dömda, eller en tyngre tidigare belastning och problem inom gruppen, eftersom dessa faktorer tvärtom minskat över tid. I och med utvecklingen mot mindre individuella bedömningar och mer fokus på säkerhet har även de unga med lägre återfallsrisk fått en försämrad utslussningsverksamhet på grund av att verksamheten anpassats efter den mindre gruppen med högre risker. Enligt studien försvåras även utslussningsarbetet vid Sis av att vissa institutioner inte har hela utslussningskedjan vid samma institution. Flickor blir dessutom fortfarande kvar på låsta (låsbara) avdelningar under hela verkställigheten, trots att de återfaller mer sällan och har lägre riskfaktorer förknippade med återfall (s. 9).

På grund av studiens design kan kausala slutsatser inte dras kring faktorer som är relaterade till återfall. Däremot framgår det vilka faktorer som, givet kontroll för övriga variabler, innebär en över- eller underrisk för återfall i brott. De faktorer som korrelerar positivt med risken för återfall är i samstämmighet med tidigare forskning och innefattar exempelvis tidigare brottsbelastning och att ha varit placerad vid ett särskilt ungdomshem genom LVU. Båda faktorerna är relaterade till tyngre problematik och kan förväntas ha betydelse för risken för återfall. Faktorer som tyder på att det varit problem under institutionstiden, att den dömda avvikit eller varit avskild, är också relaterade till högre risk för återfall. Att skrivas ut från en öppen avdelning är, som redan nämnts, korrelerat med en lägre risk för återfall. Vilket huvudbrott man är dömd för har däremot liten betydelse för återfallsrisken. Endast sexualbrott har en signifikant betydelse och då i riktningen att de sexualbrottsdömda återfaller i

lägre utsträckning. Även vid kontroll för andra faktorer av betydelse för återfall är återfallen lägre i slutet av den aktuella perioden. Nedgången beror alltså inte på en förändrad sammansättning i gruppen i de undersökta faktorerna.

Efter verkställigheten urskiljs framför allt tre tydliga behov som de unga har: att ha vardaglig sysselsättning (skola eller arbete), att ha en kontaktperson samt att många av dem skulle behöva flytta till en annan ort efter frigivningen. Samarbetet med socialtjänsten är centralt för att få till stånd detta. Av intervjuerna framgår dock att det fortsatt finns brister i socialtjänstens arbete med denna grupp, även om det enligt personalen tycks ha blivit bättre efter ändringar i lagstiftningen och förtydliganden av socialtjänstens roll. Det finns alltså enligt studien skäl att ytterligare stärka socialtjänstens ansvar, och dess kunskap om sitt ansvar, för denna grupp. Kontakten med socialtjänsten liksom andra delar av utslussningen tycks också försvåras på flera sätt i de fall den dömda fyller 18 år under verkställigheten (s. 10).

Pågående arbete

Med förbehåll för riksdagens ställningstagande gav regeringen den 28 september 2023 Kriminalvården i uppdrag att förbereda inrättandet av särskilda enheter för barn och unga i åldern 15–17 år, vilka ska vara redo att tas i drift senast den 1 juli 2026 (Ju2023/02157).

Kriminalvården ska löpande informera Regeringskansliet (Justitiedepartementet) om uppdragets genomförande. En delredovisning om hur arbetet fortskrider ska lämnas i samband med budgetunderlaget den 1 mars 2025. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet (Justitiedepartementet) senast den 1 april 2026.

Tidigare riksdagsbehandling

Utslussning från slutna ungdomsvård

I juni 2021 vid beredningen av betänkandet om unga lagöverträdare (2020/21:JuU28) föreslog utskottet att riksdagen skulle rikta ett tillkännagivande till regeringen om förbättrad utslussning från slutna ungdomsvård. Utskottet anförde följande:

De som döms till slutna ungdomsvård måste enligt dagens regelverk slussas ut inom den tid som är föreskriven för straffet. Det försämrar möjligheterna för en tillfredsställande utslussning, i synnerhet när den frigivne har hunnit fylla 18 år och socialtjänsten inte längre ansvarar för honom eller henne. För att undvika detta måste eftervården förbättras och en möjlighet till övervakning under en viss tid efter avtjänat straff införas. Vad utskottet nu anför bör riksdagen ge regeringen till känna.

Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2020/21:396). Tillkännagivandet är inte slutbehandlat (skr. 2023/24:75 s. 96).

Utskottets ställningstagande

I det nyligen överlämnade betänkandet En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga föreslås att påföljden sluten ungdomsvård ska utmönstras och att fängelse ska väljas som frihetsberövande påföljd även för barn och unga. Betänkandet har remitterats och bereds inom Regeringskansliet. Utskottet anser att den fortsatta beredningen av betänkandet inte bör föregripas och avstyrker därmed motion 2023/24:2617 (S) yrkande 84. Av samma anledning, och mot bakgrund av att riksdagen gjort ett tillkännagivande till regeringen om förbättrad utslussning från sluten ungdomsvård, finner utskottet inte heller skäl att ta initiativ med anledning av motion 2023/24:2669 (MP) yrkande 137. Motionsyrkandet avstyrks.

Medicinska åldersbedömningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om medicinska åldersbedömningar.

Jämför reservation 11 (MP).

Motionen

I kommittémotion 2023/24:2452 av Annika Hirvonen m.fl. (MP) yrkande 6 begär motionärerna att utredningen om medicinska åldersbedömningar bör återupptas och att rättssäkerheten när det gäller medicinska åldersbedömningar ska stärkas.

Bakgrund

Granskning av Rättsmedicinalverkets metod för medicinsk åldersbedömning i asylprocessen

Regeringen tillsatte i juni 2020 en oberoende granskning av metoden för medicinska åldersbedömningar (dir. 2020:64), med syftet att stärka grunden för med vilken säkerhet det går att uttala sig om sannolikheten för att personer med okänd ålder är över eller under 18 år med hjälp av Rättsmedicinalverkets tillämpade metod.

I oktober 2021 redovisades delbetänkandet Granskning av Rättsmedicinalverkets metod för medicinsk åldersbedömning i asylprocessen (SOU 2021:84). I delbetänkandet redovisas de delar i uppdraget som avser granskning av metoden, det aktuella vetenskapliga kunskapsunderlaget och hur det utvecklats över tid samt frågan ur ett internationellt perspektiv.

Av utredningens slutsatser framgår att Rättsmedicinalverkets metod är unik i ett europeiskt perspektiv. Enligt utredningen är det den enda metod där

magnetkameraundersökning av knät ingår som en del i bedömningen. I andra länder används undersökningar i olika kombinationer av hand och handled, tänder, nyckelben och kropps- eller könsmognad. Därutöver är det i ett europeiskt perspektiv relativt ovanligt att den medicinska åldersbedömningen resulterar i ett utlåtande om sannolikheten att en person är under 18 år respektive 18 år eller äldre. I de flesta andra länder uttalar man sig om en minimiålder, en mest trolig ålder och huruvida personen har konstaterats vara under eller över 18 år. Utredningen anser att det, mot bakgrund av att Migrationsverkets åldersbedömning i första hand går ut på att bedöma om en person är under- eller överårig, är mer ändamålsenligt att redovisa resultatet från undersökningen i form av en sannolikhet i förhållande till 18-årsgränsen på det sätt som Rättsmedicinalverket gör, än i form av en mest trolig ålder eller ett åldersintervall (s. 17).

När det gäller det vetenskapliga kunskapsunderlaget och Rättsmedicinalverkets sannolikhetsmodell konstaterar utredningen att myndighetens sannolikhetsmodell bygger på olika ställningstaganden och antaganden. Dessa görs utifrån ett vetenskapligt kunskapsunderlag, vilket för de olika momenten är mer eller mindre fullständigt och entydigt. Utredningen konstaterar vidare att andra bedömare drar andra slutsatser i dessa frågor utifrån en annan värdering av det vetenskapliga kunskapsunderlaget. Exempelvis har Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) efter den granskning myndigheten gjort på uppdrag av utredningen dragit slutsatsen att det vetenskapliga underlaget för knämetoden är otillräckligt. Även det vetenskapliga underlaget för tandmetoden bedöms av SBU vara otillräckligt. Vidare hävdar SBU att sannolikheten för att en person är under respektive över 18 år givet mognaden hos en av kroppsdelarna inte kan beräknas om inte åldersfördelningen bland dem som testas är känd, vilket den inte är (s. 17–18).

Enligt studien visar det ovannämnda på att det finns olika sätt att värdera och dra slutsatser från ett vetenskapligt kunskapsunderlag som för de olika momenten är mer eller mindre fullständigt och entydigt. Att det går att dra så olika slutsatser om de moment som utgör Rättsmedicinalverkets sannolikhetsmodell anser utredningen visar att det finns osäkerheter i modellen (s. 18).

För att osäkerheter, risker och konsekvenser ska kunna värderas av framför allt Migrationsverket och migrationsdomstolarna, men även av politiker, forskare och andra intresserade, behövs enligt utredningens mening för det första en redovisning av vilket vetenskapligt kunskapsunderlag Rättsmedicinalverkets metod bygger på, vilken modell och vilka antaganden som har använts för att skatta sannolikheterna i de olika kategorierna, vilka osäkerheter och felmarginaler som finns och i hur stor utsträckning metoden korrekt kan klassificera barn och vuxna. För att få närmare kunskap om hur säker eller osäker sannolikhetsmodellen är bör för det andra dess robusthet testas genom att Rättsmedicinalverket varierar de antaganden och ställningstaganden som gjorts och redovisar vilken påverkan det har på sannolikhets-skattningarna. Rättsmedicinalverket har lämnat vissa redovisningar men

någon fullständig och samlad redovisning av önskat slag finns inte i dag, utan bör enligt utredningen tas fram av verket (s. 20).

Utökad kunskapsunderlag om Rättsmedicinalverkets metod för medicinsk åldersbedömning i asylprocessen

I ett svar på en skriftlig fråga (fr. 2022/23:264) om varför regeringen beslutat att lägga ned utredningen Utökad kunskapsunderlag om Rättsmedicinalverkets metod för medicinsk åldersbedömning i asylprocessen (dir. 2020:64), anförde justitieminister Gunnar Strömmer följande:

Det är den asylsökande som ska bevisa eller göra sin identitet och ålder sannolik. Asylsökande barn, framför allt ensamkommande, har särskilda rättigheter under asylprocessen och i mottagandet. Det är viktigt att värna dessa rättigheter, och om det finns skäl att ifrågasätta att den sökande är under 18 år ska Migrationsverket göra en åldersbedömning. Bedömer Migrationsverket att den sökande inte har gjort sannolikt att han eller hon är underårig genom skriftlig eller muntlig bevisning, och att Migrationsverket därför överväger att fatta ett beslut som innebär att den asylsökande bedöms vara vuxen, ska sökanden ges tillfälle att genomgå en medicinsk åldersbedömning. En medicinsk åldersbedömning får endast genomföras om den sökande har gett sitt skriftliga samtycke. Migrationsverket gör en samlad bedömning av all tillgänglig information och det rättsmedicinska utlåtandet om åldersbedömning är bara en del av det totala underlaget i ärendet.

Det finns alltid en osäkerhet när åldern på de som testas är okänd. De metoder som ska användas handlar om att bedöma sannolikheten att en persons ålder ligger inom ett visst intervall.

Regeringen är mån om att de metoder som ska användas minimerar risken för felbedömningar. Regeringen har förtroende för Rättsmedicinalverkets arbete med medicinska åldersbedömningar och kan konstatera att det ingår i Rättsmedicinalverkets uppdrag att följa aktuell forskning på området samt att förändra och utveckla sin metod i enlighet med aktuellt kunskapsunderlag.

Utredningen tillsattes av den tidigare regeringen. Den nuvarande regeringen gör en annan bedömning av behovet av en utredning på området och menar i stället att vi inte bör styra myndigheters forskning och metodutveckling. Därför beslutade regeringen att i förtid lägga ner utredningen om medicinska åldersbedömningar.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottet har det inte framkommit någon omständighet som ger riksdagen skäl att ta initiativ till att återuppta utredningen som motionärerna efterfrågar. Utskottet avstyrker därmed motion 2023/24:2452 (MP) yrkande 6.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår nio motionsyrkanden med förslag som har behandlats och avslagits tidigare under valperioden.

Utskottets ställningstagande

De motionsyrkanden som finns upptagna i bilaga 2 rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden, se betänkande 2023/24:JuU15. Utskottet avstyrker därför dessa motionsyrkanden. Tidigare ståndpunkter framgår av det nämnda betänkandet.

Reservationer

1. Tidsgräns för häktning av barn, punkt 1 (V)

av Gudrun Nordborg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:436 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 11.

Ställningstagande

Det har återkommande riktats kritik mot Sverige från FN, bl.a. från FN:s tortyrkommitté, när det gäller isolering av barn i häkte. Även nationellt har det riktats kritik mot för långa häktningstider för barn och unga, bl.a. från Barnombudsmannen.

Häktning innebär ett stort intrång i den personliga integriteten och utgör en psykisk påfrestning för den enskilde. Eftersom barn skiljer sig från vuxna när det gäller såväl fysisk som psykisk utveckling samt känslomässiga och utbildningsrelaterade behov är det självklart att unga som häktas är extra utsatta för den stress och påfrestning som både häktningen i sig och isolering innebär. Forskning visar att isolering redan efter några dagar är skadlig för en människa och att den orsakar framför allt psykiska men ibland även fysiska, skador. Särskilt skadlig är isolering för personer under 18 år. Att som barn vara inlåst i ensamhet nästan dygnet runt innebär en stor påfrestning och är skadligt även om det endast pågår under kort tid. Inte minst Barnombudsmannen har lyft fram barns utsatthet och föreslagit att den längsta tiden för häktning av barn bör vara 30 dagar i stället för tre månader.

Antalet häktade barn under 18 år har dessutom ökat dramatiskt de senaste åren. Det stora antalet gör att häktena inte kan leva upp till lagkravet om att unga häktade har rätt till att vistas med personal eller någon annan under minst fyra timmar per dygn.

Mot bakgrund av de skäl som anförs ovan anser jag att i de fall häktning av barn är nödvändigt är det angeläget att tiden som den misstänkte är frihetsberövad är så kort som möjligt. Jag delar Barnombudsmannens bedömning att tiden som barn kan vara häktade bör begränsas ytterligare. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett lagförslag som innebär att den längsta sammanhängande tiden för häktning av barn under 18 år ska vara 30 dagar.

2. Särskilda ungdomshem, punkt 2 (V)

av Gudrun Nordborg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:436 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 12.

Ställningstagande

I utredningen Färre i häkte och minskad isolering (SOU 2016:52), som låg till grund för den senaste lagändringen (prop. 2019/20:129), föreslås att häktade som vid tiden för verkställigheten av häktningsbeslutet inte har fyllt 18 år ska placeras på särskilda ungdomshem. I de fall där det finns mycket starka skäl mot förvaring på särskilda ungdomshem får dock åklagaren besluta att barnet i stället ska förvaras i häkte. Utredningens förslag om att häktade under 18 år ska ha rätt till minst fyra timmars vistelse tillsammans med någon annan varje dag har genomförts. Utredningen underströk dock att det är en absolut miniminivå. Vidare framhöll utredningen att det är viktigt att fyratimmarsregeln inte blir normerande i begränsande riktning för de barn som placeras på särskilda ungdomshem. Utredningen hänvisade till forskning som visar att isolering redan efter några dagar är skadlig för en människa och att den orsakar framför allt psykiska men ibland även fysiska skador. Särskilt skadligt är isolering för personer under 18 år.

Enligt min mening är det beklagligt att den dåvarande regeringen inte valde att gå vidare med utredningens förslag om särskilda ungdomshem. Visserligen innebär den genomförda lagändringen att en misstänkt som är under 18 år och intagen i häkte ska få rätt att vistas med personal eller någon annan i minst fyra timmar varje dag. Jag anser dock att lagändringen är otillräcklig och inte löser grundproblemet med att barn isoleras i häkten. Enligt min mening ska barn under 18 år inte isoleras på det sätt som förekommer i dag. Utredningens förslag om att häktning av barn ska verkställas på särskilda ungdomshem tillstyrks även av Barnombudsmannen. Regeringen bör därför återkomma med förslag som innebär att barn under 18 år ska placeras på särskilda ungdomshem i stället för i häkten.

3. Placering av barn i polisarrester, punkt 3 (V)

av Gudrun Nordborg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:436 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 13.

Ställningstagande

Den senaste lagändringen innebär att den som inte har fyllt 18 år och som är gripen eller anhållen ska få hållas i förvar i polisarrest endast om det är absolut nödvändigt. Barnombudsmannen anser dock att placering av barn i polisarrest aldrig bör vara tillåten. Normalt bör i stället den som är under 18 år och anhålls placeras under bevakning i ett förhållningsrum eller liknande utrymme. Om detta inte är möjligt bör han eller hon placeras i häkte (dvs. särskilt ungdomshem) i stället för i en arrest. Jag delar Barnombudsmannens uppfattning och anser således att det bör slås fast att barn under 18 år aldrig ska placeras i polisarrest. Regeringen bör återkomma med förslag till lagändring i enlighet med det anförda.

4. Lättade sekretessregler, punkt 4 (S)

av Ardalan Shekarabi (S), Anna Wallentheim (S), Sanna Backeskog (S),
Lars Isacson (S) och Marcus Wennerström (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 23 och 43 samt
bifaller delvis motion
2023/24:2482 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 52.

Ställningstagande

För att stoppa nyrekryteringen till gängen och bryta en negativ social utveckling behövs mer av tidiga och samordnade insatser mellan skola, socialtjänst och polis. Ingen ungdom som är i farozonen för att hamna i kriminalitet ska hamna mellan stolarna eller gå under radarn. Sekretessen

behöver ses över i syfte att underlätta samordningen av insatser där socialtjänst, skola och polis behöver samarbeta. Förslag som syftar till detta lämnades av Utredningen om förbättrade möjligheter att utbyta information med brottsbekämpande myndigheter. Vi anser att detta är en mycket angelägen fråga och att regeringen därför skyndsamt ska ta arbetet vidare och återkomma till riksdagen med ny lagstiftning som bör komma på plats så snart som möjligt.

5. Lättade sekretessregler, punkt 4 (C)

av Ulrika Liljeberg (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2482 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 52 och
bifaller delvis motion
2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 23 och 43.

Ställningstagande

Under de senaste åren har flera allvarliga skoldåd inträffat i Sverige som visar på behovet av en tydlig strategi för att både förhindra och minimera skadan vid pågående dödligt våld. Av Skolsäkerhetsutredningens delbetänkande Samhället mot skolattacker (SOU 2023:28) framkommer att det krävs både kunskap och en stark samverkan mellan myndigheter för att förhindra grövre våldsdåd eller skolattacker. Ju mer förberedd skolan och samhället är i övrigt, desto större är möjligheterna att kunna förhindra potentiellt farliga situationer som kan skada både elever och lärare.

Jag anser att det bör införas sekretessbrytande bestämmelser som gör att polis, socialtjänst och skola kan göra bättre riskbedömningar och ytterst förhindra skoldåd. Det är därför positivt att en utredning nu lämnat förslag på en ny huvudregel i sekretesslagstiftningen. För att säkerställa att regeringen snarast återkommer till riksdagen med ett förslag i enlighet med det anförda bör riksdagen rikta ett tillkännagivande till regeringen.

6. Kraftsamling för barn och unga, punkt 5 (MP)

av Rasmus Ling (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2669 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 13 och 14.

Ställningstagande

Kommunernas brottsförebyggande ansvar behöver förstärkas. Den 1 juli 2023 trädde en ny lag i kraft som ger kommuner ett ansvar för det brottsförebyggande arbetet. Samtidigt behöver kommunerna en rejäl uppbackning från nationell nivå för att lyckas med uppdraget. Trygghetsberedningen har i sitt delbetänkande (SOU 2022:67) föreslagit en särskild kraftsamling för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet. Enligt förslaget ska regeringen ta fram ett inriktningsdokument som beskriver de insatsområden som är mest angelägna att arbeta med för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet. Regeringen rekommenderas också utreda hur kraftsamlingen kan kompletteras med ett system för lokala överenskommelser som tydliggör kommunernas respektive statens åtaganden inom ramen för kraftsamlingen. För att stötta genomförandet av en sådan kraftsamling föreslås att en särskild organisation tillsätts för en period av fem år med möjlighet till förlängning efter det.

Jag anser att Trygghetsberedningens förslag är bra och uppmanar regeringen att snabbt komma igång med det arbetet. Eftersom remissbehandlingen av betänkandet avslutades under våren 2023 anser jag att det är angeläget att förslagen bereds skyndsamt och leder till initiativ som tillgodoser det anförda.

7. Informationskampanjer för att stoppa nyrekryteringen , punkt 6 (V)

av Gudrun Nordborg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2322 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 3.

Ställningstagande

Att stoppa nyrekryteringen av barn och unga till kriminalitet är helt centralt för att minska skjutningarna och andra grova brott. Det är därför angeläget att satsa på brottsförebyggande åtgärder och att förse bl.a. socialtjänst och skola med tillräckliga resurser för detta arbete. Det finns dock ingen snabb lösning för att stoppa nyrekryteringen in i kriminalitet. Det behövs en rad olika åtgärder på både kort och lång sikt. Det är framför allt satsningar på skolan, socialtjänsten och barns och ungdomars fritidsaktiviteter som behövs. Som en del i detta arbete anser jag att regeringen bör ge Brottsoffermyndigheten och Brottsförebyggande rådet i uppdrag att ta fram en informationskampanj i syfte att stoppa nyrekryteringen av barn och unga in i kriminalitet.

8. Projekt mot nyrekrytering av barn och unga, punkt 7 (V)

av Gudrun Nordborg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2322 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkandena 4 och 5.

Ställningstagande

Projektet Rätt Kurva är ett samarbete mellan socialtjänsten, polisen och andra aktörer som fokuserar på framför allt barn i yngre åldrar för att förhindra att de rekryteras in i organiserad brottslighet. Rätt kurva är exempel på ett projekt som bör spridas till hela landet i syfte att minska nyrekryteringen in i kriminalitet. Jag anser att liknande lokala projekt bör kartläggas och utvärderas i syfte att sprida goda erfarenheter. Regeringen bör därför ge Brottsförebyggande rådet (Brå) i uppdrag att sprida projektet ”Rätt kurva” till samtliga kommuner som har behov av att minska nyrekryteringen av barn och unga in i kriminalitet. Vidare bör regeringen även ge Brå i uppdrag att kartlägga och utvärdera lokala projekt mot nyrekrytering in i kriminalitet i syfte att sprida goda exempel.

9. Ny frihetsberövande påföljd för unga , punkt 10 (S)

av Ardalan Shekarabi (S), Anna Wallentheim (S), Sanna Backeskog (S), Lars Isacson (S) och Marcus Wennerström (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 84.

Ställningstagande

Utredningen om frihetsberövande påföljder för unga överlämnade i augusti 2023 sitt betänkande En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga. Utredningens huvudsakliga förslag är att påföljden slutna ungdomsvård helt tas bort och ersätts med en ny påföljd i Kriminalvårdens regi som utredningen valt att kalla för ungdomsfängelser. Påföljden innebär bl.a. att barn ska avtjäna straff vid särskilda ungdomsavdelningar, avskilda från vuxna. På grund av den stora förändring reformen innebär föreslås den träda i kraft först den 1 januari 2028.

Vi anser att utredningen har gjort ett gediget arbete och ställer oss bakom dess förslag. Vi anser egentligen att namnet ungdomsfängelser är olyckligt eftersom det väcker associationer till de ungdomsfängelser som fanns i Sverige fram t.o.m. 1979 och som vi inte vill återinföra. Vi står emellertid bakom utredningens förslag. Det är dock viktigt att regeringens arbete också leder fram till ett resultat med denna inriktning. För att säkerställa att så också sker samt att regeringen tar fram ett förslag i enlighet med det anförda bör riksdagen göra ett tillkännagivande i frågan.

10. Utslusning från slutna ungdomsvård, punkt 11 (MP)

av Rasmus Ling (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2669 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 137.

Ställningstagande

Statens institutionsstyrelse (Sis) har ett tungt och svårt uppdrag. Hur unga som placerats på en Sis-institution behandlas och hur deras rehabilitering lyckas kan få avgörande konsekvenser. Det är viktigt att säkerställa att innehållet i behandlings- och rehabiliteringsprogram håller en hög nivå. Det måste säkerställas att verksamheten gör mer nytta än skada.

En del i Sis arbete, som enligt min mening, inte fungerar på ett tillfredsställande sätt, är uppföljning och utslussning av ungdomarna. En tydlig plan för uppföljning är en central del i att behandlingen ska fungera och för att samhället på ett tidigt stadium ska kunna ingripa om behandlingen inte har önskad effekt när den unge återvänder till ett liv i frihet. Den kommunala socialtjänsten måste också vara en del av behandlingsplanen, där rätt insatser ges till den unge för att han eller hon ska ha verktyg att fortsätta ett laglydigt liv efter frigivningen. Enligt min uppfattning behöver samarbetet och överlämningen mellan stat och kommun fungera betydligt bättre. Utslussningen behöver även byggas ihop bättre med avhopparverksamheterna. En viktig del är också att öka möjligheterna till framtida studier och jobb, vilket bl.a. kan åstadkommas genom ett stärkt motiveringsarbete.

11. Medicinska åldersbedömningar , punkt 12 (MP)

av Rasmus Ling (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2452 av Annika Hirvonen m.fl. (MP) yrkande 6.

Ställningstagande

Barn har särskilda rättigheter just för att de är barn. Det är därför av största vikt att alla barn faktiskt får åtnjuta dessa rättigheter. Den medicinska åldersbedömning som togs fram i början av 2000-talet har fått stor kritik för att bedömningen i många fall är godtycklig och baserad på sannolikhet samt att Rättsmedicinalverkets metod saknar tillräckligt vetenskapligt underlag för att bedömas tillförlitlig. Den medicinska åldersbedömningen leder i flera fall till att barn felaktigt bedöms som vuxna, något som kan ha ödesdigra konsekvenser för deras asylprocess, och som strider mot de konventionsåtaganden Sverige förpliktat sig.

Den oberoende granskning av metoden för medicinska ålderbedömningar som skulle överlämnas våren 2024 lades ned av regeringen. Rättsosäkra åldersbedömningar riskerar att beröva barn deras rättigheter genom att ett barn

berövas själva statusen som just barn. En grundlig ändring av dagens system krävs om medicinska åldersbedömningar ska kunna användas. Det krävs också för att Sverige ska kunna leva upp till FN:s barnrättskommittés uppmaning att beslut ska vara möjliga att överklaga för den berörda parten, och att man när det uppstår tvivel hellre friar än fäller.

Enligt min mening är det därför angeläget att utredningen återupptas och slutförs samt att regeringen fullföljer och genomför de direktiv som utredningen rekommenderar.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2023/24

2023/24:436 av Gudrun Nordborg m.fl. (V):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag till lagstiftning som innebär att den längsta sammanhängande tiden för häktning av barn under 18 år ska vara 30 dagar och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barn under 18 år som häktas ska placeras på särskilda ungdomshem och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag till lagändring som innebär att barn under 18 år aldrig ska placeras i polisarrester och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:454 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kunna kombinera olika inskränkningar i rörelsefriheten vid ungdomsövervakning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder på grund av misskötsamhet vid ungdomsövervakning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om begränsande av ungdomsövervakning till endast omyndiga och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1723 av Lena Johansson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en strategi för bättre samverkan mellan myndigheter, näringsliv och civilsamhälle för att förbättra de brottsförebyggande insatserna och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2169 av Helena Storckenfeldt (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över möjligheten att inkludera utbildning i ungdomsstraff och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2322 av Gudrun Nordborg m.fl. (V):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Brottsoffermyndigheten och Brottsförebyggande rådet i uppdrag att ta fram en informationskampanj i syfte att stoppa nyrekryteringen av barn och unga in i kriminalitet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Brottsförebyggande rådet i uppdrag att sprida projektet Rätt kurva till samtliga kommuner som har behov av att minska nyrekrytering av barn och unga in i kriminalitet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Brottsförebyggande rådet i uppdrag att kartlägga och utvärdera lokala projekt mot nyrekrytering in i kriminalitet i syfte att sprida goda exempel och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2416 av Cecilia Engström (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn om att inrätta särskilda ungdomsdomstolar, gärna som en del i nuvarande tingsrätter, som prövar brottmålet oavsett den unges ålder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2452 av Annika Hirvonen m.fl. (MP):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återuppta utredningen gällande medicinska åldersbedömningar samt stärka rättssäkerheten av medicinska åldersbedömningar och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2482 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sekretessbrytande bestämmelser bör införas mellan skola, socialtjänst och polis för att samhället ska ta ett samlat grepp kring elevers olika situationer och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2484 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förflytta ansvaret för slutna ungdomsvård till Kriminalvården och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2499 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att inrätta en nationell hjälplinje för unga personer som har våldsproblematik, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S):

84. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ny frihetsberövande påföljd för unga som begår brott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2640 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S):

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kriminalvården bör ta över ansvaret för de unga lagöverträdare som begår grova brott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förlängd tid i sluten ungdomsvård och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2669 av Märta Stenevi m.fl. (MP):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en särskild kraftsamling för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur kraftsamlingen kan kompletteras med ett system för lokala överenskommelser och tillkännager detta för regeringen.
130. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förlänga den maximala vårdtiden för slutna ungdomsvård och tillkännager detta för regeringen.
137. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra uppföljning och utslussning av de som dömts till slutna ungdomsvård och avtjänat sitt straff, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av samordnade insatser mellan skola, socialtjänst och polis för att stoppa nyrekryteringen till gängen och bryta negativ social utveckling och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sekretessen behöver ses över i syfte att underlätta samordningen av insatser där socialtjänst, skola och polis behöver samarbeta, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet

Motion	Motionärer	Yrkanden
13. Motioner som bereds förenklat		
2023/24:454	Richard Jomshof m.fl. (SD)	1–3
2023/24:2169	Helena Storckenfeldt (M)	
2023/24:2484	Ulrika Liljeberg m.fl. (C)	20
2023/24:2499	Helena Vilhelmsson m.fl. (C)	17
2023/24:2640	Ardalan Shekarabi m.fl. (S)	22 och 54
2023/24:2669	Märta Stenevi m.fl. (MP)	130